

Spis treści

OŚWIATA SAMORZĄDOWA

- ▷ *Alicja Budzioch* — Pływaj razem z nami, jeśli masz ochotę... 3

EDUKACJA HUMANISTYCZNA

- ▷ *Grażyna Szotrowska* — Scenariusz lekcji powtórzeniowej „Rzeczpospolita Obojga Narodów w XVII w.” 5

WSPOMAGANIE ROZWOJU DZIECI I MŁODZIEŻY

- ▷ *Katarzyna Zadroga, Beata Kulik* — Jak żyć w przyjaźni? 16
- ▷ *Katarzyna Gawron, Joanna Gierszewska* — Jak żyć w przyjaźni — scenariusz cyklu zajęć dla klasy II integracyjnej szkoły podstawowej 35
- ▷ *Ewa Andrys* — Program edukacyjny „Francja z bliska” 57
- ▷ *Marzena Jaworska, Elżbieta Lamparska, Grażyna Styba* — Projekt edukacyjny „Czym jest woda dla człowieka?” 65

MATEMATYKA W SZKOLE

- ▷ *Marzena Litka* — Konkurs matematyczno-sportowy dla klas IV 75
- ▷ *Lucyna Seroczyńska, Monika Pietrucha* — Matematyczny projekt edukacyjny 82
- ▷ *Małgorzata Sowa* — Scenariusz lekcji matematyki w gimnazjum 87

PRZEDMIOTY EKONOMICZNE

- ▷ *Jolanta Kijakowska* — Ekonomia w praktyce — jak realizować treści nowego przedmiotu? Nowa podstawa programowa i nowy przedmiot uzupełniający 92

IMPREZY I UROCZYSTOŚCI SZKOLNE

- ▷ *Anna Weier* — Scenariusz inscenizacji pt. „Lekcja o biografii Janusza Korczaka” 95

POLECAMY NAUCZYCIELOM

- ▷ Polecamy... (recenzje) 99

Gdyński Kwartalnik Oświatowy

Wydawca: Gdyński Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, ul. Słowackiego 53, 81-392 Gdynia, tel. 58 620 53 46, fax 58 765 07 92, e-mail: godn@sni.edu.pl, strona internetowa: www.sni.edu.pl/godn

Adres redakcji: Gdyński Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, ul. Słowackiego 53, 81-392 Gdynia, tel. 58 620 53 46, fax 58 765 07 92, e-mail: godn@sni.edu.pl, strona internetowa: www.sni.edu.pl/godn

Redaktor naczelny: Elżbieta Wójcik

Zespół redakcyjny: Tadeusz Bury, Iwona Chojnacka, Krystyna Ciesielska, Elżbieta Cymerys, Joanna Gawron, Waldemar Kotowski, Wiesława Krysztofowicz, Anna Kulińska, Daniela Maćkiewicz, Ewa Madziąg, Piotr Malecha, Elżbieta Mazurek, Izabela Niezgoda, Krystyna Skalska, Katarzyna Szmuksta, Grażyna Szotrowska, Balbina Wawrzyniak, Ewa Włoch, Renata Wolińska, Izabela Zaworska, Małgorzata Zygmunt

Okładka: Anna Tarasiewicz

Druk: Format XL, www.formatxl.pl

Skład: Zbigniew Mielewczyk, tel. 58 350 96 62, e-mail: mielewczyk@gmail.com

Redakcja zastrzega sobie prawo redagowania i skracania tekstów oraz zmiany ich tytułów. Nie zwraca tekstów artykułów niezamówionych.

Alicja Budzioch

Pływaj razem z nami, jeśli masz ochotę...

Już Arystoteles powiedział, że *ruch jest życiem*. W myśl tej, jakże słusznej, sentencji jedna z nauczycielek wychowania fizycznego w Gimnazjum nr 3, Iwona Chudyszewicz zapoczątkowała Mistrzostwa Gdyni w Pływaniu dla Nauczycieli i Pracowników Oświaty.

Ta sportowa impreza odbywa się już od kilku lat pod dachem krytej pływalni Gimnazjum nr 3 w Gdyni. Jest to z całą pewnością przedsięwzięcie łączące w sobie zarówno chęć dobrej zabawy, jak i, a może przede wszystkim, chęć pokazania młodzieży, że pływać może i powinien każdy, a sport to doskonała alternatywa dla wirtualnego świata bezruchu.

Wielu uczestników bierze udział w zawodach od początku ich istnienia. Na uwagę i podziw zasługują między innymi Barbara Chomicka oraz Irena Machnikowska, które przychodzą na zawody od zawsze, jednocześnie zachęcając i przyprowadzając swoich młodszych kolegów i koleżanki. Także Jan Rytelewski jest stałym bywalcem naszych zawodów. Z młodszego pokolenia startują państwo Golonowie regularnie zdobywający medale w różnych konkurencjach. Odwiecznymi rywalami Mariusza Golona są Bartłomiej Gładkowski i Paweł Potrykus. Rywalizacja jest zawsze bardzo zacięta.

26 listopada 2011 roku odbyły się XI Mistrzostwa w Pływaniu, które patronatem objął Prezydent Gdyni Wojciech Szczurek, a gościem honorowym była Wiceprezydent Gdyni Ewa Łowkiel. W szeregu fundatorów nagród stanęły ramię w ramię NSZZ Solidarność oraz Związek Nauczycielstwa Polskiego.

Odbyło się czternaście konkurencji indywidualnych w trzech kategoriach: dla zaawansowanych, amatorów i „open” oraz dwie sztafety: 3 × 50 m dowolnym stylem pływackim i sztafeta „na wesoło”. Duch zdrowej rywalizacji dopingował do walki. Prym w XI Mistrzostwach Gdyni wiodł ZS nr 12 ze swoim reprezentantem Mariuszem Golonem, który dwukrotnie stanął na najwyższym podium, trzykrotna zwyciężczyni Kamila Golon, reprezentantka ZS nr 10 oraz reprezentanci Gimnazjum nr 3 Paweł Miziarski i Grzegorz Chorzelewski.

Liczba chętnych do udziału w mistrzostwach, które mają wpływ na kondycję ciała i ducha, z roku na rok rośnie, a organizatorzy, których cieszą pozytywne opinie zarówno uczestników mistrzostw, jak i widzów oraz gościa honorowego, liczą na wzrost prestiżu tego współzawodnictwa. Istotną kwestią, która zasługuje na podkreślenie, jest edukacyjny charakter tego przedsięwzięcia polegający na zaangażowaniu młodzieży szkolnej w prowadzenie mistrzostw. Uczniowie nie tylko dopingują

swoich nauczycieli do zwycięstwa, ale także mierzą czas. Ich uczestnictwo w sportowych wydarzeniach to pierwszy krok do budzenia zainteresowań sportem, zdrowiem i kondycją fizyczną.

Gimnazjum nr 3 od kilku lat w swojej ofercie edukacyjnej posiada klasy o profilu pływackim. Idea ich powstania była szeroko zakrojona. Kadra pedagogiczna tej placówki miała nadzieję na nawiązanie współpracy ze szkołami podstawowymi, które kształcą młodych pływaków, tworząc im szansę dalszej edukacji w tym kierunku. Niestety tylko niewielka część tych młodych ludzi trafia pod skrzydła Gimnazjum nr 3, ale nauczyciele z pasją nie tracą nadziei i prowadzą systematyczną akcję promującą sportową edukację w tej placówce. Rokrocznie organizowane są imprezy sportowe o różnym charakterze. Od kilku lat nauczycielka wychowania fizycznego Iwona Chudyszewicz, wspierana przez innych nauczycieli tego przedmiotu, organizuje zawody pływackie dla dzieci i młodzieży szkół gdyńskich. Najpierw były to Otwarte Mistrzostwa Gdyni w Pływaniu dla Szkół Podstawowych i Gimnazjalnych, które przerodziły się w Zawody o Puchar Dyrektora Gimnazjum nr 3, a teraz są to Zawody o Puchar Prezydenta Miasta Gdyni. Niezaprzeczalny jest fakt, iż rośnie prestiż sportowej rywalizacji, co niezmiernie cieszy i motywuje zarówno nauczycieli, jak i uczniów, czego dowodem mogą być osiągnięcia młodych zawodników, którzy – tak jak Agnieszka Pękala, Karolina Plewka czy Łukasz Riegel – zakwalifikowali się do zawodów pływackich na poziomie wojewódzkim.

Co roku w naszej szkole odbywają się także Mistrzostwa Gdyni w Aquathlonie dla Szkół Podstawowych, Gimnazjalnych i Ponadgimnazjalnych. Uczestnicy mogą konkurować tu w dwóch dyscyplinach – pływaniu i biegu. Zawody te cechuje zawsze duża frekwencja i świetna organizacja. Są one żywym przykładem na to, iż wielu młodych ludzi chętnie dba o swoją kondycję fizyczną, a sport jest czymś, co jest alternatywą dla przesiadywania przed ekranem komputera. Nic tak nie cieszy nauczycieli wychowania fizycznego jak świadomość, że są wśród uczniów prawdziwi miłośnicy sportu, który oprócz pozytywnego wpływu na zdrowie uczy postawy zdrowej i uczciwej rywalizacji, co stanowi aspekt wychowawczy. Warto zachęcać uczniów do uczestnictwa w imprezach sportowych organizowanych między innymi przez Gimnazjum nr 3, gdzie kadra podejmuje ogromne starania, aby budzić pasję, które nie muszą przerodzić się w zawodowstwo, ale z całą pewnością dają masę pozytywnej energii.

Warto też nadmienić, iż basen Gimnazjum nr 3 określić można mianem przyjaznego dla osób niepełnosprawnych, bo pływanie to uniwersalna dyscyplina sportu, która działa również terapeutycznie. Osoby z niepełnosprawnością ruchową znajdują tu podjazd umożliwiający wejście do budynku, miejsce parkingowe oraz platformę opuszczającą do wody.

Nauczyciele Gimnazjum nr 3 mówią: „Jesteśmy otwarci na rozwój kultury fizycznej i mamy nadzieję, że swoją pasją zarazimy innych, a nasze imprezy sportowe zyskają jeszcze szersze grono zarówno zawodników, jak i widzów, którzy mile spędzą tu czas wolny. Zapraszamy – pływaj razem z nami, jeśli masz ochotę...”

*Alicja Budzioch
Gimnazjum nr 3 w Gdyni*

Grażyna Szotrowska

Scenariusz lekcji powtórzeniowej „Rzeczpospolita Obojga Narodów w XVII w.”

Komentarz do zajęć

Każdy nauczyciel historii, któremu przyszło nauczać w gimnazjum, wie, jak trudnym do zapamiętania materiałem jest dla młodych ludzi rozdział dotyczący wojen siedemnastowiecznych. Ilość faktów jest tak duża, że choć same lekcje są niezwykle ciekawe, to myśl o powtórzeniu i pracy klasowej budzi trwogę. Mój pomysł na lekcję powtórzeniową jest bardzo prosty, choć wymaga od uczniów przygotowania, dlatego też poprzedziłam ją lekcją powtórzeniową nr 1. Na tej pierwszej lekcji, aby ułatwić uczniom przyswojenie treści, zebraliśmy cały materiał w jednej tabeli (co, jak sądzę, większość z nas robi). Na podstawie zebranych w tej tabeli wiadomości zadaniem uczniów było ułożenie 10 krótkich pytań z tego okresu, które wraz z odpowiedziami przysłali do mnie pocztą elektroniczną (tak powstały załączniki do zajęć). Przygotowaniem do lekcji było też wcześniejsze podzielenie się na grupy 4-osobowe, każda miała za zadanie przyjść na powtórzenie z planszą do gry, na której zaznaczono 50 pól, a 10 z nich wyróżniono innym kolorem niż pozostałe. Oczywiście, aby zagrać, konieczne były także pionki (dla każdego gracza w zespole w innym kolorze) i kostki do gry. Ostatnim elementem przygotowania było zastanowienie się nad regułami gry, które uczniowie spisali na dużej kartce i zawiesili w sali w widocznym miejscu.

Cele lekcji

Uczeń potrafi:

- posługiwać się terminami: husaria, jasyr, ataman, hetman, buława, Kozacy, Zaporozże, abdykacja, liberum veto, odsiecz (i wieloma innymi związanymi z tym okresem historycznym);
- określać czas wydarzeń: poszczególnych wojen i bitew oraz rozejmów i podpisanych pokojów;
- przedstawiać dokonania postaci historycznych: hetmana Koniecpolskiego, Żółkiewskiego, Chodkiewicza, Czarnieckiego, Sobieskiego, Chmielnickiego, księdza Kordeckiego, admirała Dickmanna oraz władców Polski z tego okresu;
- określać przyczyny i skutki wojen siedemnastowiecznych;
- współpracować w grupie z zachowaniem zasad fair play;

- uczyć się nawzajem od siebie;
- ocenić swoje przygotowanie do zajęć i zakres materiału, który należy powtórzyć przed napisaniem pracy klasowej.

Metoda:

aktywizująca – gra planszowa, burza mózgów.

Formy pracy:

indywidualna, grupowa, zbiorowa.

Środki dydaktyczne:

- plansze do gry,
- zestawy pytań i odpowiedzi (zał. nr 1 i 2),
- arkusz z zamieszczonymi regułami gry (zał. nr 3).

Przebieg lekcji**Faza wprowadzająca – około 5–8 minut**

1. Przygotowanie sali do zajęć (ławki muszą być tak ustawione, aby umożliwiały grę poszczególnym zespołom).
Proponuję, aby zespoły były 4-osobowe, ponieważ zbyt liczne nie pozwolą na zakończenie gry w ciągu 20–25 minut. Ilość zespołów zależy od stanu klasy.
2. Sprawdzenie przygotowania do zajęć (plansze, pionki, kostki).
3. Określenie tematu i celów zajęć (uczniowie sami powinni sobie uświadomić, co będą na tej lekcji robić i jaki to ma sens).
4. Przypomnienie reguł gry (zał. nr 3).
5. Rozdanie grupom karteczek z pytaniami i odpowiedziami (dla każdej grupy po jednym zestawie).

Faza realizacyjna – około 25 minut

1. Gra planszowa – uczniowie, których pionki zatrzymają się na wyznaczonych polach, losują pytanie z zestawu i na nie odpowiadają.

Uwaga! Rolą nauczyciela jest nieustanne „krążenie” pomiędzy stolikami, przysłuchiwanie się odpowiedziom i dopilnowanie, aby w przypadku niewiedzy ucznia odpowiedź została głośno odczytana, a tym samym zapamiętana.

Faza podsumowująca – około 10–12 minut

1. Wyłonienie zwycięzców i ocena pracy na lekcji poszczególnych uczniów.
2. Ocena lekcji przez samych uczniów (zadanie pytania, na ile zajęcia oceniają ją jako przydatne i czy po lekcji mają świadomość swojego przygotowania do pracy klasowej).
3. Analiza skutków wojen siedemnastowiecznych, podział skutków wg kryteriów: polityczne, społeczne, gospodarcze – burza mózgów.

4. Wizualizacja skutków poprzez wypełnianie tabeli umieszczonej na tablicy (przykładowe wpisy):

Polityczne	Społeczne	Gospodarcze
Oslabienie pozycji państwa w znaczeniu międzynarodowym. Utrata poszczególnych terytoriów (Inflanty, prawobrzeżna Ukraina). Liberum veto.	Spadek liczby ludności (polegli, odejście w granice innych państw). Utrata autorytetu władzy. Wzrost dysproporcji między poszczególnymi warstwami społecznymi.	Straty w produkcji i transporcie żywności na rynki zachodnie. Upadek gospodarstw chłopskich i średniej szlachty. Straty materialne. Grabież dzieł sztuki.

5. Zadanie domowe: W formie pisemnej wskaż, jakich rad udzieliłbyś przyszłym władcom Polski, tak aby nasze państwo na nowo odzyskało utraconą pozycję.

Grażyna Szotrowska
doradca metodyczny historii i WOS
Gimnazjum nr 4 w Gdyni

Załącznik nr 1

Przykładowe pytania do gry

1. Podaj dokładną datę odsieczy wiedeńskiej.

2. W okolicy jakiej miejscowości odbyła się bitwa morska?

3. Podaj imię i nazwisko
najsłynniejszego
polskiego kronikarza
XVII wieku.

4. Podaj imię i nazwisko
przeora klasztoru
jasnogórskiego
dowodzącego jego
obroną.

5. Jak nazywały się
polskie oddziały ciężkiej
kawalerii?

6. Czym były porohy?

7. Czym była Święta
Liga?

8. Kto podpisywał
ugodę w Perejasławiu?

9. Kim był Bohdan
Chmielnicki?

10. W którym roku była
bitwa pod Cecorą?

11. Kto był polskim królem podczas konfliktu z Rosją w I poł. XVII w.?

12. W którym roku była bitwa pod Kircholmem?

13. Z wojskiem którego państwa stoczyliśmy bitwę w 1610 r.?

14. Podaj imię i nazwisko admirała dowodzącego w bitwie pod Oliwą.

15. Podaj nazwę stylu architektonicznego charakteryzującego się przepychem i dbałością o detale.

16. Jaki tytuł nosił dowódca wojsk kozackich?

17. Wymień co najmniej jedną szwedzką formację wojskową spośród tych, które atakowały Polskę podczas wojny w 1655 r.

18. W którym roku rozpoczął się potop szwedzki?

19. Podaj nazwisko hetmana dowodzącego obroną Chocimia.

20. Kto wygrał w bitwie pod Cecorą?

21. W którym roku podpisano ze Szwecją pokój w Oliwie?

22. Podaj nazwę dynastii, z której pochodzili królowie rządzący Polską w I połowie XVII w.

23. Jakie państwo dokonało oblężenia Kamieńca Podolskiego?

24. Gdzie rozegrała się bitwa z 1651 roku?

25. Gdzie rozegrała się bitwa, która jest uznawana za największy sukces oręża polskiego w XVII w.?

26. Kogo wybrała szlachta po śmierci Michała Korybuta Wiśniowieckiego na polskiego króla?

27. Jaki sposób walki zastosował Stefan Czarniecki w wojnie ze Szwedami w 1656 roku?

28. W jakich latach trwał w Polsce potop szwedzki?

29. Kiedy wybuchło powstanie Chmielnickiego?

30. Gdzie podpisano pokój z Rosją w 1634 r.?

31. W jakiej części Rzeczypospolitej mieszkali Kozacy?

32. Wyjaśnij, czym był kontusz.

33. Co oznaczała zasada liberum veto?

34. Co to są Dzikie Pola?

35. Kim był Wacław Siciński?

36. Który z polskich hetmanów dowodził w bitwie pod Cecorą?

37. Z jakim państwem Polska podpisała haniebny traktat w Buczaczu?

38. Kto był stroną Polski podczas rozejmu w Andruszowie?

39. Który z polskich władców elekcyjnych rządził Polską podczas wojny z Turcją w 1672 r.?

40. Wymień co najmniej jednego władcę Polski z czasów wojny z Kozakami.

41. Jaką nazwę nosiła zwrotna łódź kozacka?

42. Wymień synów Zygmunta III Wazy (władców Polski).

43. Kim był Karol Gustaw?

44. Co to jest rokosz?

45. Jaki pretekst skłonił władców Szwecji do ataku na Polskę?

46. Kto odpowiadał za obronę Kamieńca Podolskiego?

47. Obrona jakiej twierdzy wiąże się z Jeremim Wiśniowieckim?

48. Czym była Dymitriada?

Załącznik nr 2**Odpowiedzi na pytania**

1. 12 IX 1683 r.
2. Pod Oliwą (Gdańsk-Oliwa).
3. Jan Chryzostom Pasek.
4. Augustyn Kordecki.
5. Husaria.
6. Były to skalne progi na Dnieprze (utrudniające żeglugę po rzece).
7. Święta Liga to koalicja państw zawiązana przeciwko Turcji w XVII w.
8. Rosjanie i Kozacy (car Rosji i Chmielnicki).
9. Dowódcą wojsk kozackich (atamanem kozackim).
10. 1620 r.
11. Zygmunt III Waza.
12. 1605 r.
13. Z Rosją.
14. Arend Dickmann.
15. Barok.
16. Tytuł atamana.
17. Muszkietery (lub pikinierzy).
18. W 1655 r.
19. Jan Karol Chodkiewicz.
20. Turcja.
21. W 1660 r.
22. Dynastia Wazów.
23. Turcja.
24. Pod Beresteczkiem.
25. Pod Wiedniem.
26. Jana III Sobieskiego.
27. Była to wojna podjazdowa.
28. 1655–1660.
29. W 1648 r.
30. W Polanowie.
31. Południowo-wschodnia część Ukrainy (lub: na Zaporozżu).
32. Elementem stroju szlachecka w tym czasie (wierzchnia część stroju, charakterystyczne rozcięte rękawy).
33. Dokładne tłumaczenie: *wolne nie pozwalam*, czyli było to przerwanie obrad sejmu, natychmiastowe zerwanie sejmu.
34. Obszary Ukrainy całkowicie zależne od Kozaków.
35. Posłem, który jako pierwszy krzyknął na sejmie w 1651 r.: *liberum veto*.
36. Hetman Stefan Czarniecki.
37. Z Turcją.
38. Rosja.
39. Michał Korybut Wiśniowiecki.
40. Władysław IV, Jan Kazimierz, Michał Korybut Wiśniowiecki, Jan III Sobieski.

41. Czajka.
42. Władysław IV, Jan Kazimierz.
43. Królem Szwecji, który wkroczył do Polski podczas potopu.
44. Zbrojne wystąpienie przeciwko królowi.
45. Używanie przez polskich królów z dynastii Wazów tytułu króla Szwecji.
46. Pułkownik Wołodyjowski.
47. Zbaraż.
48. Nazwa interwencji zbrojnej Rzeczypospolitej wobec Rosji (wtarcie się w wewnętrzne, dynastyczne sprawy Rosji).

Załącznik nr 3

Reguły gry

1. Start po wyrzuceniu liczby 6 na kostce do gry.
2. Zawodnik, którego pionek zatrzyma się na wyznaczonym polu, odpowiada na wylosowane przez siebie pytanie (białe kwadraty).
3. Podawana odpowiedź jest sprawdzana przez pozostałych członków zespołu, w przypadku wątpliwości lider zespołu sprawdza odpowiedź (kartki A4).
4. Każda poprawna odpowiedź jest premiowana przesunięciem pionka o 3 pola do przodu.
5. Każda zła odpowiedź oznacza utratę kolejki w grze.
6. Nagrodą za I miejsce jest ocena bdb za aktywność, II miejsce — db, III miejsce — 2 plusy, IV miejsce — 1 plus.
7. Karą za niewłaściwe zachowanie (np. odejście od reguł gry) jest powrót na linię startu.

Konkurs „Jak żyć w przyjaźni” – VI edycja

Poniżej prezentujemy scenariusze nagrodzone w VI edycji Konkursu „Jak żyć w przyjaźni” ogłoszonego przez Urząd Miasta Gdyni i rozstrzygniętego w minionym roku szkolnym. Katarzyna Zadroga i Beata Kulik zdobyły II nagrodę, a Katarzyna Gawron i Joanna Gierszewska – третią.

Redakcja

Katarzyna Zadroga, Beata Kulik

Jak żyć w przyjaźni?

Scenariusz I

Temat: Porozmawiajmy o uczuciach.

Cel główny:

- kształcenie umiejętności rozpoznawania, nazywania i wyrażania uczuć,
- uwrażliwienie na potrzeby osób niewidomych,
- oswajanie ze zjawiskiem niepełnosprawności mam,
- poznanie sposobów radzenia sobie w codziennym życiu przez osoby niewidome.

Cele szczegółowe

Uczeń potrafi:

- rozpoznać uczucia bohatera opowiadania,
- opisać swoje uczucia,
- opowiadać o swoich przeżyciach i doświadczeniach,
- rozpoznawać uczucia radości, dumy, zdenerwowania, smutku, strachu, wstydu, złości,
- nazwać sprzęty pomocne osobom niewidomym,
- wyjaśnić znaczenie słów: audiobook, syntezytor mowy, alfabet Braille’a,
- myśleć kreatywnie o pomocach dla niewidomych,
- wskazać zmysły, za pomocą których człowiek niewidomy poznaje świat,
- dotykiem rozpoznawać przybory szkolne,
- narysować elementy twarzy i sylwetkę postaci, które obrazują uczucie radości, dumy, zdenerwowania, smutku, strachu, wstydu, złości.

Metody pracy:

- podające – praca z tekstem słuchanym, pogadanka,
- problemowe – przypadków, sytuacyjna, gry dydaktyczne, integracji sensorycznej, drama,

- ekspresyjne,
- praktyczne – ćwiczeń, realizacji zadań wytwórczych.

Formy pracy:

- zbiorowa,
- indywidualna,
- grupowa.

Środki dydaktyczne:

- komputer, skaner, syntezytor mowy Ivona,
- opowiadanie „Moja mama nie widzi” M. Rydzewskiej,
- pomoce dla ucznia słabowidzącego i niewidomego znajdujące się w pracowni rewalidacji: powiększalnik, drukarka brajlowska, notatniki brajlowskie, komputer z syntezytorem mowy,
- kartki, plastelina,
- kartki z nazwami uczuć formatu A4 (załącznik nr 1), buźki z uczuciami formatu A4 (załącznik nr 2),
- kartki, kredki, klej, szkic twarzy (załącznik nr 3 i 4).

Czas trwania – dzień lekcyjny.

Przebieg zajęć

1. **Odsłuchanie opowiadania** pt. „Moja mama nie widzi” M. Rydzewskiej na sprzęcie multimedialnym – **syntezytor mowy Ivona** (gadaczka z powyższego opowiadania).

Nauczyciel zatrzymuje syntezytor mowy po następujących fragmentach i zadaje pytania dzieciom:

*Mam niesamowitą mamę. Moja mama jest **bardzo wesół**. Tata mówi, że na jej uśmiechu można wieszać pranie.*

- Jaką osobą była mama Karola? (Mama Karola była uśmiechnięta i pogodna).
- Jakie uczucie często jej towarzyszyło? (Radość, szczęście, wesołość).

*Mama czasem prosi mnie o pomoc... i nazywa mnie swoim Dzielnym Przewodnikiem. Do niedawna **pęczniałem z dumy**, kiedy tak mówiła, bo naprawdę dużo jej pomagam...*

- Co Karol czuł, kiedy pomagał swojej mamie? (Karol czuł dumę, gdyż mama doceniała jego pomoc).

*...**Zdenerwowało mnie** to ich patrzywanie... Na korytarzu cały czas czułem, że wszyscy się na nas gapią. Powiem prawdę: **wstydzilem się** strasznie i nie patrzyłem na boki. Mama zorientowała się, że coś jest nie tak i **posmutniała**.*

- Jak czuł się Karol, kiedy mama przysłała do szkoły? (Był zdenerwowany i zawstydzony).
- Dlaczego tak się czuł? (Gdyż jego koledzy bacznie go obserwowali).
- Jak czuła się mama Karola? (Mama wyczuła nastrój Karola i posmutniała).

*To nie tak, synku. Nie myśl, że twoja mama jest inna, tylko że jest **dzielna**. Tak, właśnie dzielna. Takie codzienne krzątanie się wokół was wymaga więcej wysiłku, niż od innych mam. A jednak ma dla was czas i daje wam z siebie mnóstwo...*

— Czy łatwo być mamą, kiedy się nie widzi?

*...bardziej **bała się** mama, że sobie nie poradzi, że nie nauczy się żyć nie widząc... Bała się, że nie poradzi sobie z waszym wychowaniem i zajmowaniem się wami...*

— Co czuła mama po utracie wzroku?

Inne pytania po odsłuchaniu całości:

— Jak mama radziła sobie w codziennych obowiązkach? (Czesła córkę, robiła zakupy, gotowała itp.)

— Z jakich urządzeń korzystała? (Komputer z „gadaczką”, audiobook).

— Jak domownicy pomagali mamie? (Wszystko odłożone na swoje miejsce, żeby łatwo było znaleźć; nic na podłodze, pomoc w zakupach, itp.)

— O jakich innych udogodnieniach dla niewidomych mowa w opowiadaniu? (Białe laski dla niewidomych, pies-przewodnik, głośne światła sygnalizacji świetlnej, brajl itp.)

— Co mama robiła w sposób szczególny? (Opowiadała piękne bajki).

— Jak koledzy Karola zareagowali na widok jego mamy? (Przyglądali jej się, zadawali Karolowi „głupie” pytania, uważali, że trzeba jej ciągle pomagać, litowali się nad Karolem).

— Jak koledzy oceniali mamę Karola, kiedy ją lepiej poznali? (Uważali, że jest niezwykłą).

2. Zabawa „Dzielny Przewodnik”.

Zabawa odbywa się w sali gimnastycznej. Jeden uczeń opuszcza salę. Za chwilę wcieli się on w rolę osoby niewidomej. Z zawiązanymi oczami będzie musiał pokonać tor przeszkód. Przeszkodami będą ustawione w rozsypce koleżanki i koledzy z klasy. Nauczyciel pomaga uczniom rozmieścić się w różnych miejscach sali. Na skrajnym punkcie wyznacza „dzielnego przewodnika”, który będzie przywoływał kolegę, w trakcie zabawy przemieszczając się po sali.

Każdy uczeń wciela się w obie role: przewodnika i niewidomego.

3. Omówienie trudności.

Jak się czułaś/czułeś w roli przewodnika i w roli osoby, która nie widzi toru przeszkód? Dzieci przez chwilę mogą postawić się w sytuacji osoby z niepełnosprawnością i osoby za nią odpowiedzialnej.

4. Zabawa „Zosia Samosia”.

Każde dziecko ma zamknięte oczy. Nic nie widząc, musi opróżnić swój piórnik i dotykiem poznać wszystkie przybory. Następnie nauczyciel wywołuje nazwę przyboru, a uczniowie go odszukują za pomocą dotyku i podnoszą do góry.

5. Czytanie za pomocą dłoni.

Dzieci na kartkach plasteliną wyklejają swoje inicjały. Nauczyciel zbiera wszystkie prace i zaprasza uczniów do koła. Za pomocą dotyku wskazany uczeń odczytuje inicjały i przyporządkowuje je swoim rówieśnikom.

6. Prezentacja przez nauczyciela pomocy dla uczniów ze słabym wzrokiem, które znajdują się w szkole: powiększalnik, drukarka brajlowska, notatniki brajlowskie, komputer z syntezatorem mowy. Uczniowie wypróbują działanie sprzętów.

7. **Jak ułatwić życie osobom niewidomym?** – pogadanka.

Nauczyciel pyta dzieci, czy znają jakieś udogodnienia dla osób niepełnosprawnych. Prosi o autorskie propozycje sprzętów i pomocy dla niewidomych. Dzieci w domu mają wykonać plakat, na którym zostaną przedstawione autorskie pomoce dla osób niewidomych.

8. **Jakie to uczucie?**

- nauczyciel kolejno odkrywa kartki z zapisanymi uczuciami: radość, duma, zdenerwowanie, smutek, strach, wstyd, złość; wiesza je w różnych miejscach sali lekcyjnej (załącznik nr 1),
- odkrywa kolejno buźki i prosi dzieci o przyporządkowanie danej buźki do uczucia (załącznik nr 2),
- pyta, jak dzieci się czują w tej chwili i prosi, by stanęły obok wybranego uczucia z buźką.

9. **Zadania matematyczne.**

Przeliczenie osób, które odczuwają radość, dumę, zdenerwowanie, smutek, strach, wstyd, złość; tworzenie zadań tekstowych na przeliczanie zbiorów, dodawanie zbiorów, obliczanie różnicy, porównywanie zbiorów, np.:

W naszej klasie radość odczuwa 10 dzieci, dumę 1 dziecko, zdenerwowanie...

Ile dzieci jest radosnych?

Ile dzieci jest dumnych?

Ile dzieci jest radosnych i dumnych?

Ile dzieci odczuwa smutek i zdenerwowanie?

Których dzieci jest więcej?

Których dzieci jest mniej?

10. **Scenki dramatowe.**

Nauczyciel prosi wszystkich uczniów o wcielenie się w daną sytuację i nazwanie uczucia, o jakim mówi. Uczniowie odnajdują to uczucie wśród porozwieszanych w sali, stają obok niego i naśladują wyraz twarzy.

Zapomniałeś odrobić zadanie domowe, a pani dziś rozpoczęła lekcję od pytania: Czy wszyscy odrobili zadanie domowe? Chciałeś się przyznać, ale koledzy podnieśli rękę, że mają. Tylko ty zapomniałeś. Co czujesz? (wstyd, zdenerwowanie)

Brałeś udział w konkursie matematycznym. Dziś odbyło się ogłoszenie wyników. Tylko jeden uczeń z klasy zdobył maksymalną ilość punktów. Okazało się, że to ty. (duma, radość)

Twój kolega rozdawał zaproszenia na swoje urodziny. Zaprosił wszystkich z klasy, oprócz ciebie. Co czujesz? (smutek)

Nigdy nie występowałeś w takim ważnym przedstawieniu. Dziś ma się odbyć występ dla całej szkoły, a tobie ciągle myli się rola. Pani już zapowiedziała wasz występ, wychodzisz na scenę i zapominasz tekstu. (strach)

Umówiłeś się z kolegą, że do niego wpadniesz po lekcjach. Miał oddać ci swoją ulubioną grę komputerową. Kiedy przyszedłeś, okazało się, że gra jest zepsuta. (złość)

11. **Narysujmy to uczucie.**

Nauczyciel dzieli dzieci na 3 grupy. Zadaniem każdej jest zobrazowanie 7 uczuć: **radości, dumy, zdenerwowania, smutku, strachu, wstydu, złości**. Każda grupa ma do narysowania element postaci ludzkiej:

I grupa dorysowuje do głowy **sylwetkę** (załącznik nr 3 i 4) zgodną z uczuciem.

II grupa na osobnych małych prostokątnych kartkach rysuje **oczy**.

III grupa na osobnych małych kartkach rysuje **usta**.

Każda grupa otrzymuje od nauczyciela kartki dostosowane do zadania z zapisanym na odwrocie uczuciem. Po wykonaniu zadań uczniowie wspólnie z nauczycielem kompletują twarz (naklejają oczy i usta). Prezentacja prac na gazetce ściennej.

12. **Ewaluacja.**

Zadanie domowe — plakat, na którym zostaną przedstawione autorskie pomoce dla osób niewidomych.

Załącznik nr 1

radość

duma

zdenerwowanie

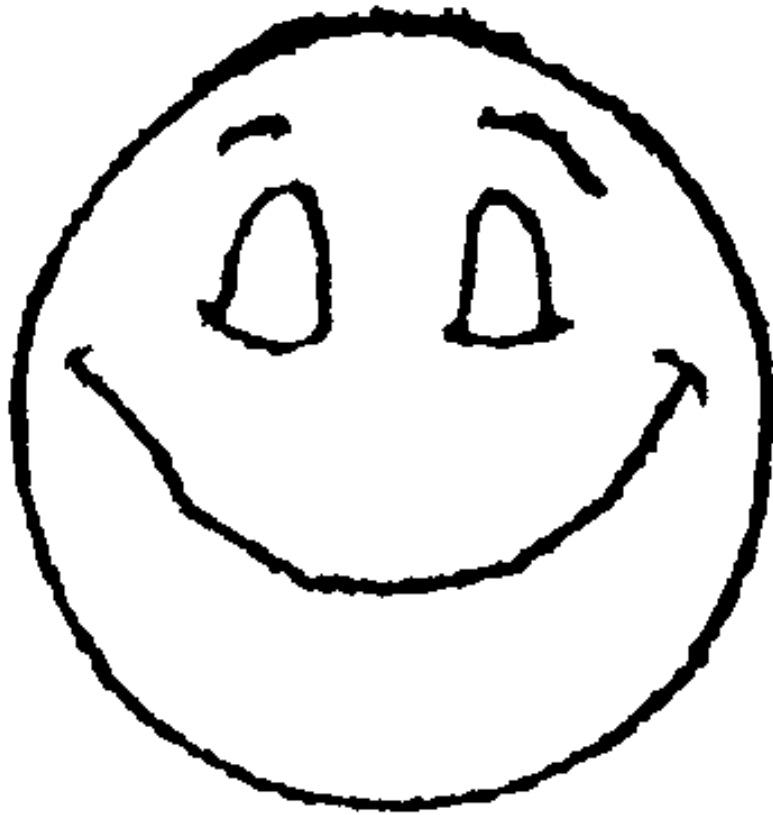
smutek

strach

wstyd

złość

Załącznik nr 2

duma

radość

smutek

złość

wstyd

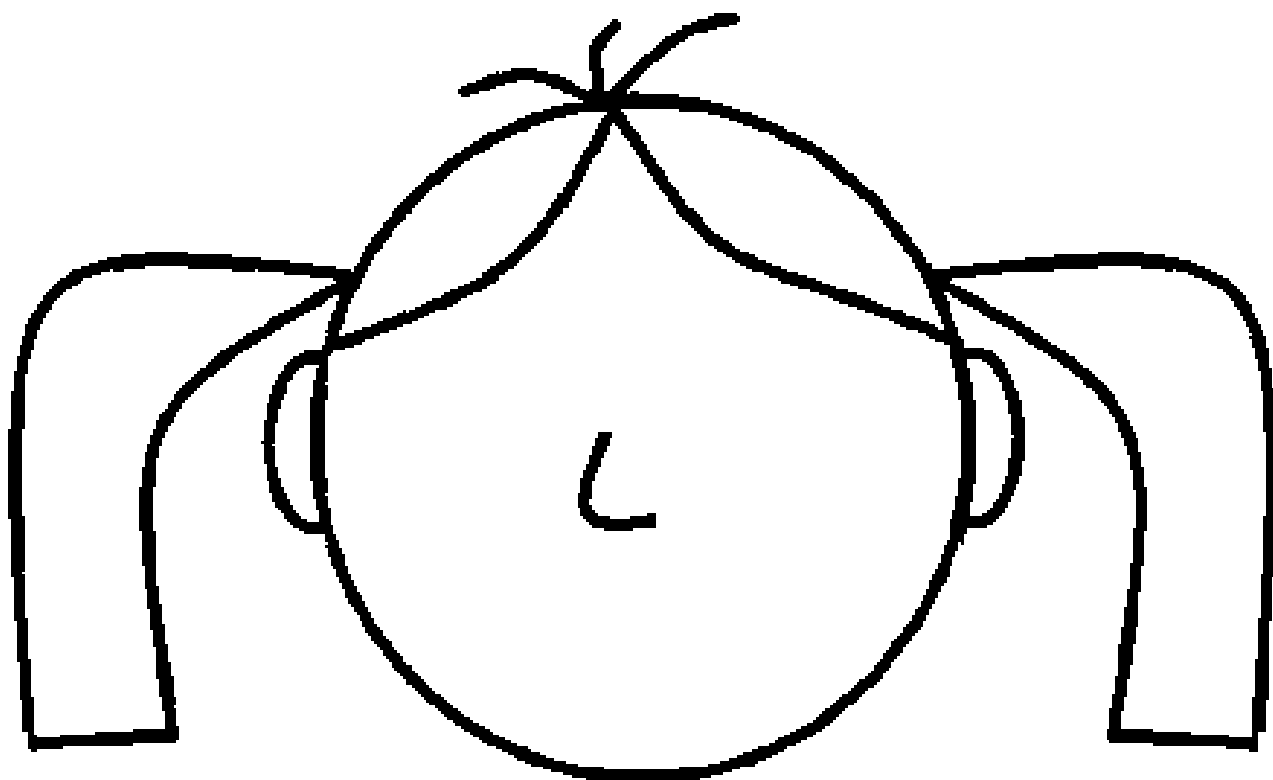

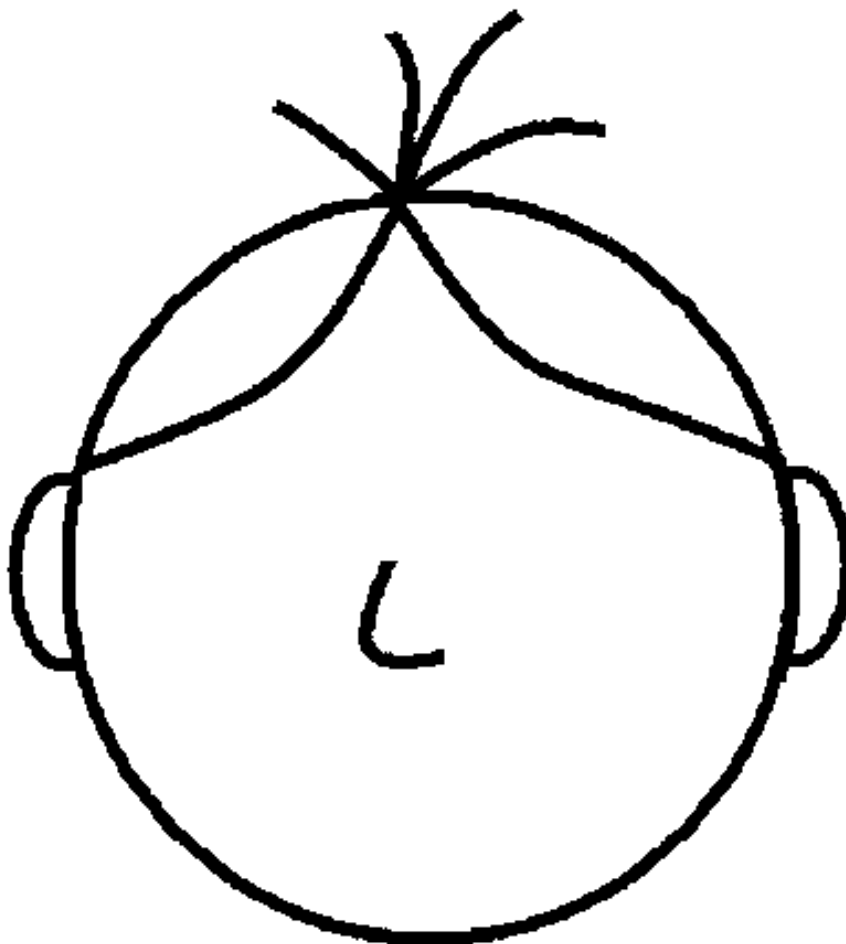
strach

zdenerwowanie

Załącznik nr 3

Załącznik nr 4**Scenariusz II****Temat: Mój przyjaciel.****Cel główny:**

- kształcenie umiejętności zawierania przyjaźni,
- kształcenie otwartej postawy wobec rówieśników i osób z niepełnosprawnością.

Cele szczegółowe

Uczeń potrafi:

- opisać, kto to jest przyjaciel,
- wymienić cechy przyjaciela,
- wyjaśnić, czym jest przymiotnik,
- tworzyć zdania, pamiętając o wielkiej literze na ich początku i kropce na końcu,
- podawać przykłady zachowań koleżeńskich,
- korzystać ze słownika,
- wymienić litery alfabetu we właściwej kolejności.

Metody pracy:

- podające: pogadanka, praca ze słownikiem,
- problemowe: giełda pomysłów, zabawy inscenizacyjne,
- eksponujące: ekspresyjne,
- praktyczne: ćwiczeń, realizacji zadań wytwórczych.

Formy pracy:

- zbiorowa,
- indywidualna,
- grupowa.

Środki dydaktyczne:

- słowniki języka polskiego,
- duże kartki, kredki, klej, pisaki, wycinanki,
- „Dziecięce zasady jak żyć w przyjaźni” M. Dobranovič, M. Krizmanič, M. Kušec, A. Marušić, J. Sabol.

Czas trwania – dzień lekcyjny.

Przebieg zajęć

1. Nauczyciel pyta dzieci, jak rozumieją słowo przyjaciel. Zapisuje na tablicy hasła wymieniane przez dzieci w formie mapy myśli, np. „ktoś ważny”, „kolega”, „z kim się bawię”.
2. **Praca ze słownikiem:**
 - podział dzieci na 5-osobowe grupy, każda otrzymuje słownik języka polskiego,
 - nauczyciel wyjaśnia, że hasła ułożone są w kolejności alfabetycznej,
 - głośne przypomnienie alfabetu, zatrzymanie się na literze, na którą rozpoczyna się hasło „przyjaciel”,
 - samodzielne szukanie hasła przez dzieci,
 - odczytanie haseł przez wyznaczone dziecko z każdej grupy,
 - nauczyciel wyjaśnia niezrozumiałe określenia; pyta, czym różniły się definicje.
3. **„Dziecięce zasady jak żyć w przyjaźni”:**
 - przedstawiciele grup czytają 21 zasad przyjaźni,
 - po przeczytaniu każdej zasady nauczyciel pyta dzieci, jak ją rozumieją,
 - nauczyciel pyta, jakie cechy powinien mieć przyjaciel.
4. **Słonko „Mój przyjaciel”:**
 - każda grupa otrzymuje plakat z narysowanym na środku słońcem, a w nim słowami „mój przyjaciel”. Dostaje też małe kwadratowe karteczki, na których zapisuje cechy prawdziwego przyjaciela, np. wesoły, miły, uczynny, dobry,

- wokół słonka nakleja karteczki z przymiotnikami, od nich prowadzi promienie, na których zapisuje zdania uzasadniające daną cechę, np.:
 wesoły – Pociesza mnie, gdy jest mi smutno.
 dobry – Pomoże rozwiązać trudne zadanie.
 uczynny – Pożyczy długopis.
- pamiętanie o wielkiej literze na początku zdania i kropce na końcu,
- prezentacja prac przez grupy,
- poszukiwanie wspólnych cech między grupami (z pomocą nauczyciela),
- wykonanie w zeszycie słonka ze wspólnymi dla wszystkich grup cechami przyjaciela.

5. **Tekst z lukami.**

Uczniowie uzupełniają zdania o przyjacielu brakującymi przymiotnikami (załącznik nr 1).

6. **Wyjście na przedstawienie pt. „Lokomotywa” do Teatru „Biuro rzeczy osobistych” przy Polskim Stowarzyszeniu na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Gdyni:**

- dzieci zabierają swoje „słonka”, aby dać je w prezencie aktorom,
- obserwacja przedstawienia,
- włączenie się dzieci w przedstawienie – utworzenie pociągu; obrazowanie ruchem treści wiersza J. Tuwima.

7. **Masaż relaksacyjny.**

Wszyscy stoją jeden za drugim, tworząc pociąg i na plecach sąsiada wykonują masaż według instrukcji nauczyciela:

Z przyjacielem (pisanie na plecach palcem wskazującym litery P)

Z przyjaciółką (pisanie drugiej litery P)

Chętnie idę na podwórko (przechodzenie palcami z dołu pleców do góry)

Czy jest słońce (przyłożenie całej dłoni i robienie kółka)

Czy też deszcz (opukiwanie paluszkami)

Miło nam ze sobą jest (głaskanie pleców obiema rękami)

Poskaczemy (odbijanie na przemian palców i nasady dłoni)

Pośpiewamy (rysowanie linii falistych obiema rękami)

Razem z górki pojeżdżamy (zjeżdżanie dłonią w dół wzdłuż kręgosłupa)

Bardzo lubię przyjaciela (głaskanie po głowie)

Bo mnie w każdej chwili wspiera (przytulenie się do pleców kolegi).

8. Przekazanie prezentów – plakatów z cechami przyjaciela. Pożegnanie.

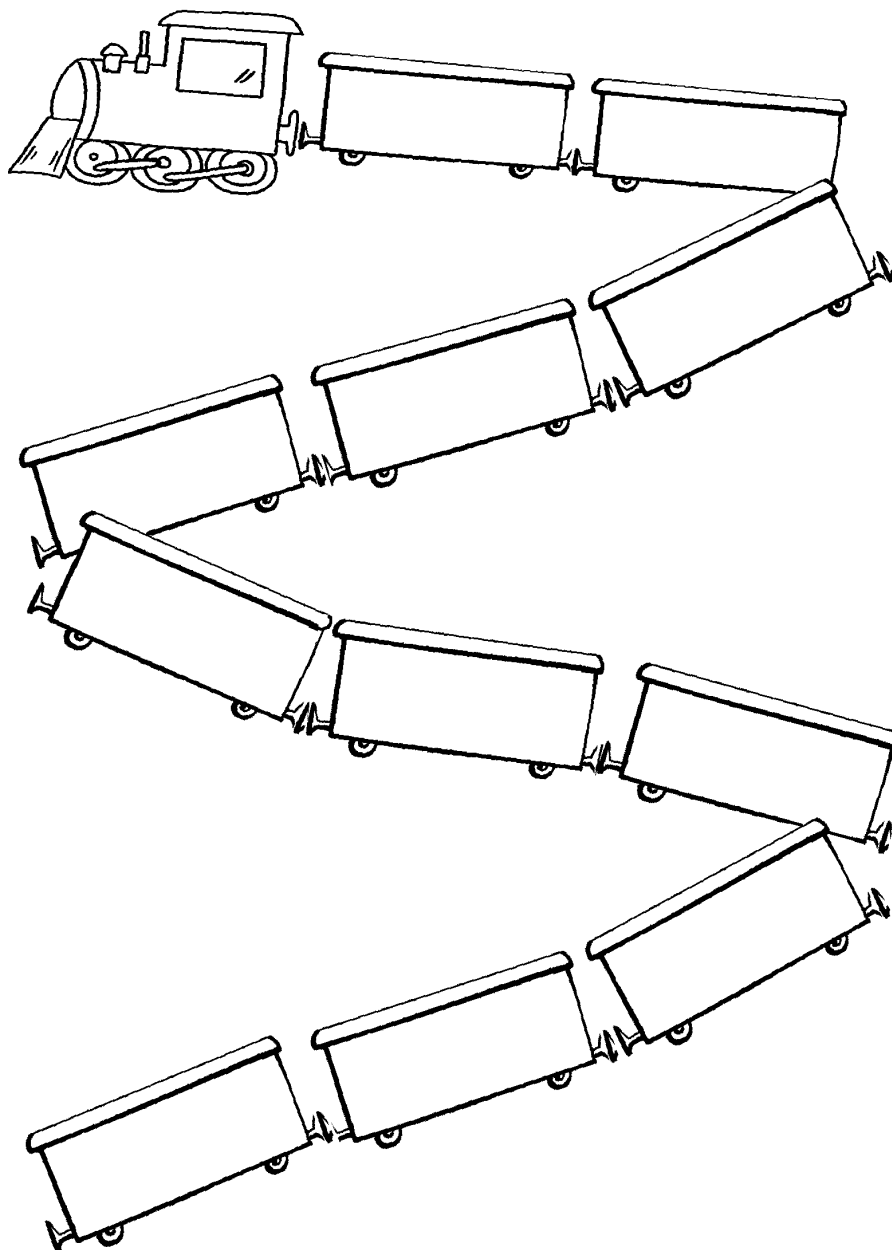
9. Powrót do szkoły. Przeprowadzenie ewaluacji (załącznik nr 2).

Załącznik nr 1

Mój przyjaciel powinien być Będę go cenił za serce
i charakter. Sam też chciałbym być przyjacielem.
Pracuję nad tym, by stawać się coraz i

Załącznik nr 2

Na wagonikach wypisz cechy prawdziwego przyjaciela.

Scenariusz III

Temat: Dobro jest w nas.

Cel główny:

- uwrażliwienie na drugiego człowieka,
- pobudzenie do bycia dobrym,
- kształcenie otwartej postawy wobec rówieśników i osób z niepełnosprawnością.

Cele szczegółowe

Uczeń potrafi:

- wyjaśnić, co to jest dobro,
- zaśpiewać i obrazować ruchem słowa piosenki „Tęcza, cza-cza”,
- wystąpić w krótkiej inscenizacji,
- podawać przykłady dobrych zachowań koleżeńskich, które są kluczem do ludzkich serc,
- wykonać pracę plastyczną farbami.

Metody pracy:

- podające: pogadanka, praca z tekstem,
- problemowe: giełda pomysłów, zabawy inscenizacyjne,
- eksponujące: ekspresyjne,
- praktyczne: ćwiczeń, realizacji zadań wytwórczych.

Formy pracy:

- zbiorowa,
- indywidualna,
- grupowa.

Środki dydaktyczne:

- teksty piosenki „Tęcza, cza-cza”,
- duże kartki, farby,
- „Bajka” H. Sienkiewicza,
- scenariusz na podstawie „Bajki” H. Sienkiewicza,
- książeczka „Porozmawiajmy” M. Grycman, K. Kanieckiej,
- kontur klucza formatu A4, karteczki – serduszka.

Czas trwania – dzień lekcyjny.

Przebieg zajęć

1. **Nauka piosenki** „Tęcza, cza-cza” (załącznik nr 1):
 - obrazowanie słów ruchem;
 - śpiew z akompaniamentem.

2. **Słuchanie tekstu** H. Sienkiewicza pt. „Bajka” (załącznik nr 2).

Dzieci swobodnie wypowiadają się na temat treści opowiadania. Odpowiadają na pytania:

- Gdzie to się działo?
- Kto był przy kolebce księżniczki?
- Co powiedziała wróżkom królowa?
- Czym obdarzyła księżniczkę pierwsza wróżka?
- Co dała księżniczce druga wróżka?
- Co ofiarowała księżniczce trzecia wróżka?
- Czym obdarzyła księżniczkę królowa wróżek?
- Co oznacza stwierdzenie „nie szata zdoła człowieka”?
- Co to jest dobro?

3. **Inscenizacja.**

Dzieci otrzymują od nauczyciela krótki scenariusz (załącznik nr 3), napisany na podstawie ww. tekstu. Ich zadaniem jest przedstawić go w scenie teatralnej.

4. Przygotowanie do inscenizacji i prezentacja.

5. **Kiedy myślisz, że jesteś dobry?** – pogadanka.

6. Nauczyciel czyta fragment książeczki „Porozmawiajmy” M. Grycman, K. Kanieckiej:

Tajemnica Karoliny:

Smutno mi, że nie jestem taka jak inne dzieci i dlatego płaczę. Ciekawe, czy dzieci rozumieją, że w środku jestem taka sama jak one. Ale nie zawsze jestem smutna. Często jestem bardzo szczęśliwa i cieszę się, gdy poznaję nową koleżankę.

Nauczyciel kontynuuje:

Nasze serca radują się, gdy mamy dużo przyjaciół, gdy mamy się z kim pobawić i gdy ktoś powie nam coś miłego. Jednak nieraz jest nam ciężko, smutno i źle. Wtedy pęka nasze serduszko. Nauczyciel wyciąga papierowe serce i przedziera je na kawałki, wypowiadając przyczyny:

- gdy ktoś z nas się śmieje,
- gdy ktoś nas popchnie, zbije albo przezywa,
- gdy ktoś nas niesłusznie o coś oskarży,
- albo nie chce się z nami bawić,
- gdy odmawiamy pomocy.

Jednak smutne, popękane serduszko można naprawić.

7. **Klucz do ludzkich serc** (załącznik nr 4).

Dzieci w grupach zastanawiają się, jak uleczyć „popękane serduszko”. Swoje propozycje spisują na kartce z narysowanym kluczem (wpisują je w kontur klucza), następnie je odczytują.

Padają propozycje: „jesteśmy dobrzy dla innych”, „przepraszamy”, „mówimy miłe słowa”, „zaprzyjaźniamy się”, „pomagamy”.

8. **Praca plastyczna „Dobry przyjaciel”.**

Nauczyciel odczytuje kodeks dobrego przyjaciela:

- ma głowę, która nigdy nie zapomina,
- uszy gotowe wysłuchać,

- serce, które wszystko zrozumie,
- ręce chętne do pomocy,
- kosmyk włosów do ciągnięcia,
- nogi, które pójda na koniec świata.

Prosi uczniów o wykonanie w grupach plakatu „Dobry przyjaciel” – malowanie farbami. Prezentacja prac.

9. Śpiew piosenki „Tęcza”, dołączenie ruchu do słów piosenki.

10. Ewaluacja.

A. **Dar serca.**

Nauczyciel rozdaje dzieciom małe serduszka z papieru. Prosi, aby każdy uczeń napisał na serduszkach, co chciałby ofiarować swojemu dobremu koledze, przyjacielowi. Dary mają być niematerialne, np. uśmiech, pomoc, dobre serce, miłe słowa, uszy gotowe, żeby wysłuchać itp. Następnie dzieci na odwrotnej stronie serduszka zapisują imię kolegi/koleżanki z klasy, której chcą taki prezent ofiarować. Nauczyciel zbiera serduszka i wręcza adresatom.

B. **Różdżka** – praca domowa.

Wykonanie w domu różdżki dla dobrej wróżki. Różdżka ma składać się z gwiazdki, na której dzieci rysują dobry uczynek, jaki planują spełnić w najbliższym czasie wobec rówieśników, osób dorosłych, słabszych, niepełnosprawnych.

*Katarzyna Zadroga, Beata Kulik
Szkoła Podstawowa nr 13 w Gdyni*

Załącznik nr 1

Tęcza, cza-cza

1. Koleżanko, kolego,
Popatrz czasem na niebo!
Czasem zdarzyć się może
Cud-zjawisko w kolorze.
Ref. Tęcza, tęcza, cza-cza, cza,
Czarodziejska wstążka ta,
Przez tę tęczę cały świat
Kolorowy uśmiech ma.
2. Narysuję tę tęczę
i na zawsze Ci wręcę.
By Ci było tęczowo,
Tęczę noś kolorową!
Ref. Tęcza, tęcza, cza-cza, cza...

Załącznik nr 2*Henryk Sienkiewicz***BAJKA**

(fragment „Polskich baśni i legend”)

Za górami, za morzami, w dalekiej krainie czarów, przy kolebce małej księżniczki zebrały się dobre wróżki ze swą królową na czele.

I gdy, otoczywszy księżniczkę, patrzyły na uśpioną twarzyczkę dzieciny, królowa ich rzekła:

— Niechaj każda z was obdarzy ją jakim cennym darem wedle swej możliwości i chęci!

Na to pierwsza wróżka, pochylając się nad uśpioną, wypowiedziała następujące słowa:

— Ja daję ci czar piękności i mocą moją sprawię, że kto ujrzy twarz twoją, pomyśli, iż ujrzał cudny kwiat wiosenny.

— Ja — rzekła druga — dam ci oczy przezrocze i głębokie jak toń wodna.

— Ja dam ci powiewną i wysmukłą postać młodej palmy — ozwała się trzecia.

— A ja — mówiła czwarta — dam ci wielki skarb złoty, dotychczas w ziemi ukryty.

Królowa zamyśliła się przez chwilę, po czym, zwróciwszy się do wrózek, tak zaczęła mówić:

— Piękność ludzi i kwiatów więdnie. Uroczę oczy gasną wraz z młodością, a i w młodości często zaćmiewają się łzami. Wicher łamie palmy, a wiatr pochyla wysmukłe postaci. Złota kto nie rozdziela między ludźmi, ten budzi ich nienawiść, a kto je rozdzieli, temu pustka zostaje w skrzyni. Przeto nietrwale są wasze dary.

— Cóż jest trwałego w człowieku? I czymże ty ją obdarzysz, o królowo nasza? — pytały wróżki.

A na to królowa:

— Ja jej dam dobroć. Słońce jest wspaniałe i jasne, ale gdyby nie ogrzewało ziemi, byłoby tylko martwo świecąca bryła. Dobroć serca jest tym, czym ciepło słońca: ona daje życie. Piękność bez dobroci jest jako kwiat bez woni albo jak świątynia bez bóstwa. Oczy mogą podziwiać taką świątynię, ale dusza nie znajdzie w niej ukojenia. Bogactwo bez dobroci jest piastunką samolubstwa. Nawet miłość bez dobroci jest tylko ogniem, który pali, niszczy. Wiedźcie, że wasze dary mijają, a dobroć trwa; jest ona jak źródło, z którego im więcej wody wyczerpiesz, tym więcej ci jej napłynie. Więc dobroć — to jedyny skarb niewyczerpany.

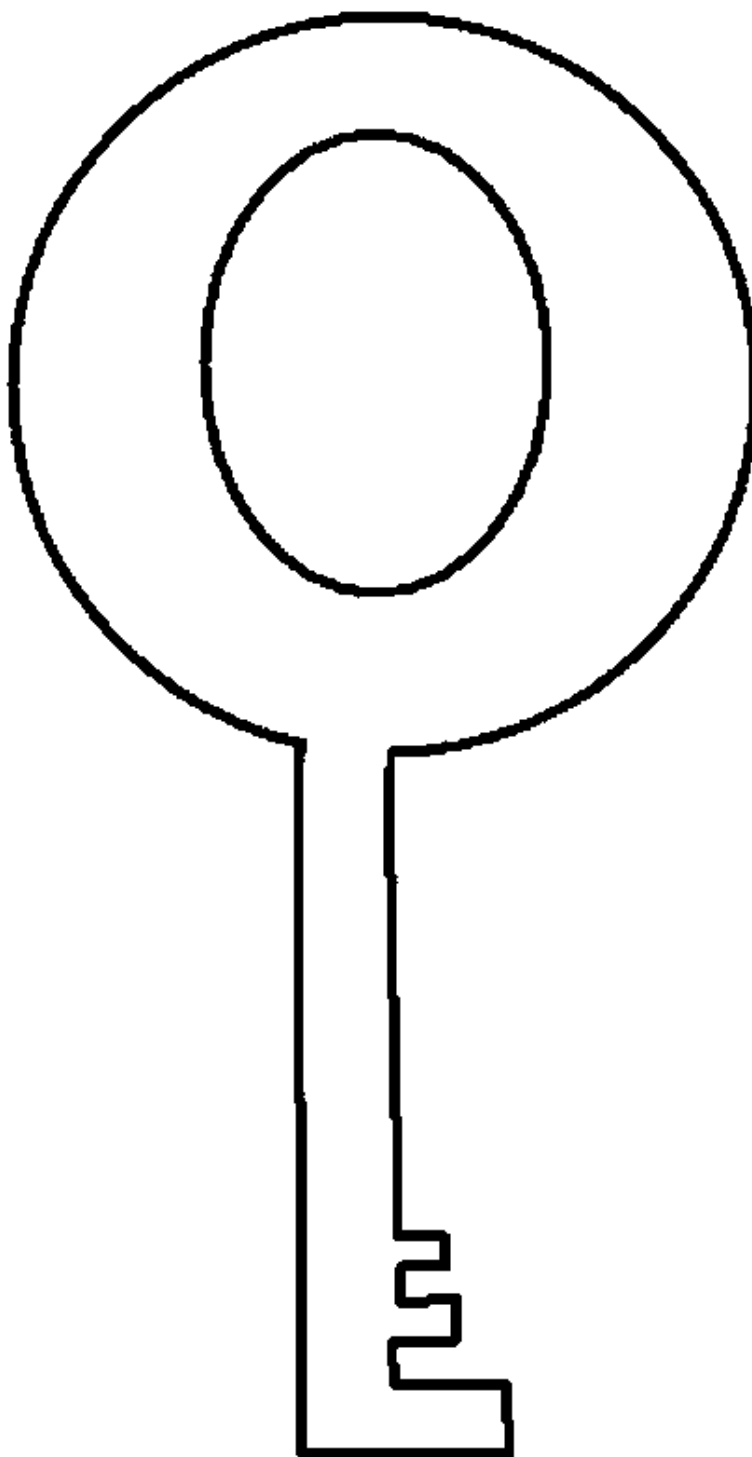
To rzekłszy, królowa wrózek pochyliła się nad śpiącą dzieciną i dotknawszy rękami jej serca, rzekła:

— Bądź dobrą!

Załącznik nr 3

KRÓL	Kochane, miłe, dobre wróżki! Przybyłyście na moje zaproszenie ze wszystkich stron świata, zza siedmiu mórz, zza siedmiu gór. Jesteście tu po to, aby złożyć życzenia małej księżniczce. Niech każda z was da jej w prezencie jakiś dar.
WRÓŻKA I	Daję ci dar piękna. Każdy, kto na ciebie popatrzy, pomyśli, że zobaczył piękny, wiosenny kwiat.
WRÓŻKA II	Ja dam ci bystre oczy.
WRÓŻKA III	Ja sprawię, że będziesz wysoka.
WRÓŻKA IV	Ja dam ci złoto.
KRÓLOWA WRÓŻEK	Piękno przemija. Złoto sprawia, że ludzie są zazdrośni. Nie trwałe są wasze dary.
WRÓŻKA V	Co trwałego mamy dać księżniczce?
KRÓLOWA WRÓŻEK	Ja jej dam dobroć.
WRÓŻKA III	Dobroć? Obdarzysz ją dobrocią?
KRÓLOWA WRÓŻEK	Tak, obdarzę ją dobrocią. Wasze dary przeminają, a dobroć trwa. Jest jak źródło, z którego wypływa woda i nigdy się nie wyczerpie. Więc dobroć jest niewyczerpanym skarbem. <i>(nachyla się nad księżniczką)</i> Bądź dobra!

Załącznik nr 4

Katarzyna Gawron, Joanna Gierszewska

Jak żyć w przyjaźni – scenariusz cyklu zajęć dla klasy II integracyjnej szkoły podstawowej

(blok złożony z trzech jednostek lekcyjnych)

Temat bloku zajęć: To jest ważne!

Zadania edukacyjne: cel ogólny określony w podstawie programowej: Wspomaganie wszechstronnego rozwoju ucznia ze szczególnym naciskiem na:

- 1) uwrażliwianie na los innych osób – uczniów niepełnosprawnych funkcjonujących w zespole klasowym,
- 2) doskonalenie umiejętności nawiązywania i utrzymywania poprawnych kontaktów z innymi ludźmi (uczniami, rodzicami, nauczycielami, osobami niepełnosprawnymi).

Metody pracy dla scenariusza I, II i III:

- burza mózgów,
- dyskusja,
- wizualizacja treści,
- drama, zabawy integracyjne,
- praktycznego działania,
- praca z tekstem,
- praca w parach,
- praca w grupach,
- rozmowa.

Formy pracy dla scenariusza I, II i III:

- zbiorowa,
- grupowa jednolita i zróżnicowana,
- jednostkowa jednolita.

Scenariusz I

Temat dnia: Kto jest kim w rodzinie?

Cele szczegółowe

Uczeń potrafi:

- wyjaśnić, że ma swoich przodków,
- wymienić niektórych z nich,
- wypowiadać się na temat swojej rodziny na podstawie prezentowanych fotografii, przyniesionych pamiątek rodzinnych,
- wykazać relacje i stopnie pokrewieństwa w swojej rodzinie,
- pisać wielką literą imiona i nazwiska,
- rozwiązać krzyżówkę,
- wykonać drzewo genealogiczne swojej rodziny,
- rysować i rozmieszczać na nim swój portret i portrety swoich krewnych,
- wyjaśnić znaczenie pojęć: przodek, ród, pokolenie,
- opisać sposób porozumiewania się ludzi niesłyszących za pomocą języka migowego,
- pokazać znaki „Dzień dobry”, „Dziękuję”, „Do widzenia”, „Przepraszam”, „Proszę”, „Mama”, „Tata”.

Środki dydaktyczne:

- książeczka „Moja mama nie słyszy” M. Rydzewskiej,
- książka „W co się bawić z dziećmi? Piosenki i zabawy wspomagające rozwój dziecka” – M. Bogdanowicz (płyta 1, 3),
- podręczniki „Raz, dwa, trzy – teraz my” wyd. Nowa Era,
- pamiątki rodzinne, stare fotografie, książki,
- krzyżówka,
- kartka z wytłumaczeniem definicji wyrazów: przodek, ród, pokolenie,
- karty ze znakami języka migowego (Polski alfabet palcowy),
- ksero kart ze znakami „Dzień dobry”, „Dziękuję”, „Do widzenia”, „Przepraszam”, „Proszę”, „Mama”, „Tata” z książeczki „Moja mama nie słyszy”.

Struktura i przebieg zajęć

1. Wprowadzenie do tematu zajęć.

- Rozmowa na temat osób uwiecznionych na rodzinnych fotografiach z dawnych lat.
- Rozwiązywanie krzyżówki – hasło: PRZYJACIEL (załącznik nr 1).
- Rozważania dotyczące przyjaźni w rodzinie:
 - Czy przyjaźń w rodzinie jest ważna?
 - Z kim przyjaźnimy się w rodzinie?
 - Z kim przyjaźnimy się w szkole?
 - Dlaczego czasem trudno się z kimś zaprzyjaźnić?

2. **Czytanie książeczki „Moja mama nie słyszy”.**

Po przeczytaniu książeczki ustalamy stopnie pokrewieństwa członków rodziny będących bohaterami opowiadania i zapisujemy je na tablicy w formie drzewa genealogicznego.

3. **Uzupełnianie drzewa genealogicznego** (ćwiczenie 1 s. 77 w: „Raz, dwa, trzy – teraz my”).

- Uzupełnianie drzewa genealogicznego – rysowanie portretów członków rodziny lub wklejanie ich zdjęć (załącznik nr 2).
- Ustalenie imion członków rodziny, wpisywanie ich pod właściwymi portretami.
- Wspólne ustalenie znaczenia pojęć: przodek, ród, pokolenie.

4. **Wy tłumaczenie znaczenia słów: przodek, ród, pokolenie.**

- Burza mózgów na temat znaczenia tych wyrazów.
- Wspólne określenie definicji.
- Wklejanie do zeszytu informacji dotyczących poszczególnych wyrazów (załącznik nr 3).

5. **Zabawa ruchowa „Rolnik sam w dolinie”.**

Dzieci, trzymając się za ręce, tworzą krąg. Chodząc w koło, wspólnie śpiewają piosenkę „Rolnik sam w dolinie”. Osoba będąca w środku wybiera kolejnego członka swojej „rodziny”.

6. **Uzupełnianie zdań nazwami stopni pokrewieństwa** (ćwiczenie 2 s. 78 w: „Raz, dwa, trzy – teraz my”).

- Uzupełnianie i zapisywanie informacji dotyczących rodziny (załącznik nr 4).
- Uzupełnianie zdań wyrazami z ramki (załącznik nr 4).

7. **Spotkanie z nauczycielem języka migowego.**

Nauka podstawowych znaków języka migowego („Dzień dobry”, „Dziękuję”, „Do widzenia”, „Przepraszam”, „Proszę”, „Mama”, „Tata”) z wykorzystaniem kart ze znakami z książeczki „Moja mama nie słyszy” (załącznik nr 6) oraz kart ze znakami języka migowego (Polski alfabet palcowy – załącznik nr 5).

- Przebieg spotkania:
 - Poznanie nauczyciela języka migowego pracującego w szkole.
 - Nawiązanie do opowiadania „Moja mama nie słyszy”.
 - Rozmowa na temat posługiwania się innymi formami komunikacji (języki obce, język migowy).
 - Pokaz podręczników do nauki języka migowego.
 - Nauka słów grzecznościowych (karta z książki „Moja mama nie słyszy”).
 - Poznanie innych słów: dom, szkoła...
 - Utrwalenie przedstawionych znaków.
 - Nauka niektórych liter z wykorzystaniem kart Polskiego alfabetu palcowego.
 - Ćwiczenie słów przedstawionych znakami literowymi.

8. **Zabawa ruchowa „Ojciec Wirgiliusz”.**

Dzieci wspólnie śpiewają piosenkę „Ojciec Wirgiliusz”. Po słowach „Hejże, dzieci, hejże ha, róbcie wszystko to co ja...” uczeń stojący w środku pokazuje jakiś gest z języka migowego, a pozostali uczniowie go naśladują.

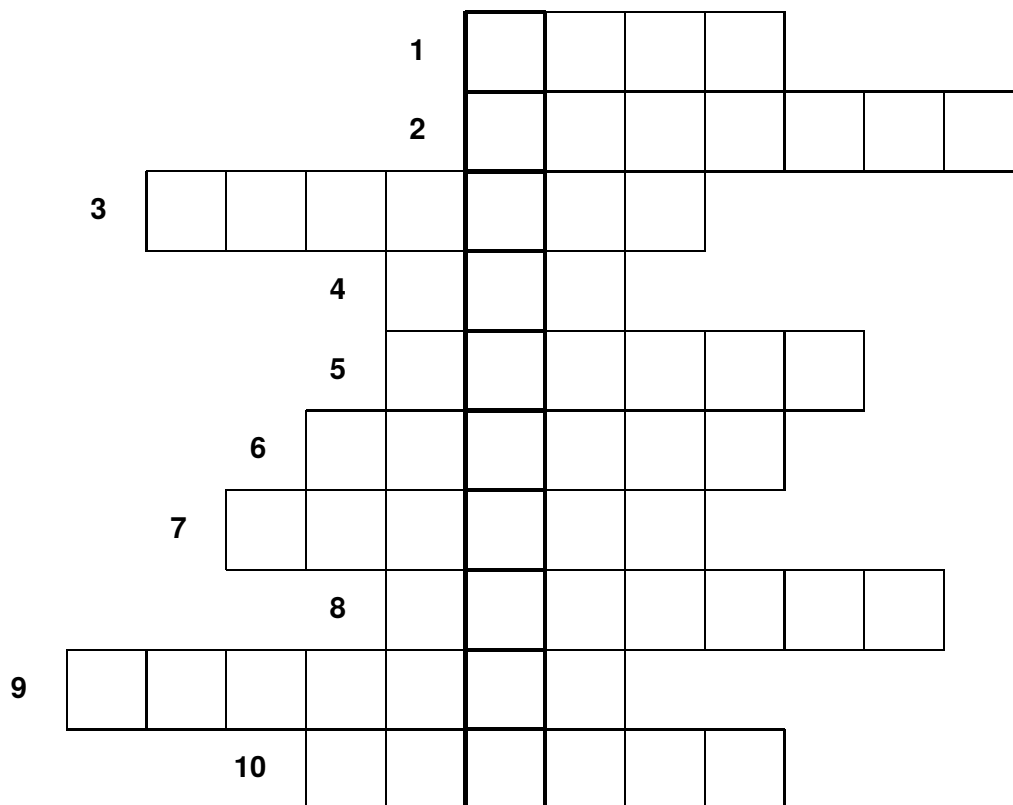
Zadanie do wykonania w domu.

Zadaniem uczniów jest nauczenie się pokazywania imienia i nazwiska w języku migowym (z wykorzystaniem kart Polskiego alfabetu palcowego).

Uczniowie z orzeczeniami uczą się pokazywać tylko swoje imię.

Załącznik nr 1

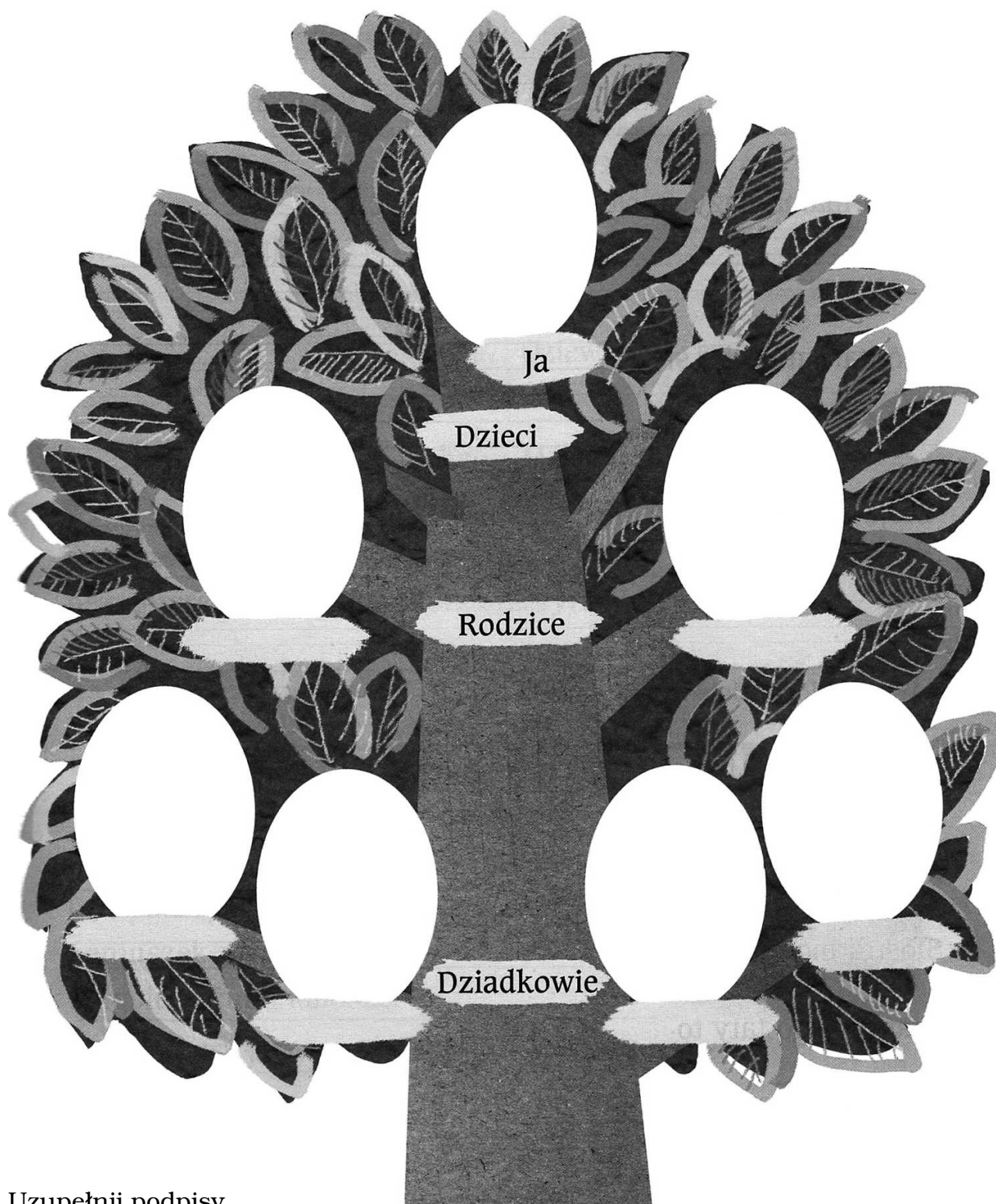
Krzyżówka — hasło: PRZYJACIEL.

1. Zwierzę najczęściej uznawane za najlepszego przyjaciela człowieka. (PIES)
2. Czasami używamy tego określenia, mówiąc o mamie i tacie razem. (RODZICE)
3. Dla babci córka jej córki to... (WNUCZKA)
4. W rodzinie dla taty męski potomek to... (SYN)
5. Czasami mówi się tak na tatę. (OJCIEC)
6. Dwaj chłopcy, których urodziła ta sama mama, to dla siebie... (BRACIA)
7. Tym określeniem często nazywamy żonę dziadka. (BABCIA)
8. Dwie dziewczynki, które urodziła ta sama mama, to dla siebie... (SIOSTRY)
9. Tym określeniem często nazywamy męża babci. (DZIADEK)
10. Czasami nazywamy tak chłopca, który w szkole siedzi z innym chłopcem w jednej ławce. (KOLEGA)

Załącznik nr 2**Drzewo genealogiczne.**

Narysuj portrety lub wklej zdjęcia członków swojej rodziny.

Uzupełnij podpisy.

Załącznik nr 3**Definicje wyrazów.**

Przodek — przodkowie to osoby, od których pochodzi rodzina.

Ród — to wszystkie rodziny, które mają tego samego przodka.

Pokolenie — to krewni, którzy urodzili się w podobnym czasie i razem wchodzi w dorosły wiek, np. pokolenie pradziadków, dziadków, rodziców.

Załącznik nr 4

Uzupełnianie i zapisywanie informacji dotyczących rodziny.

- Uzupełnij zdania.

Nazywam się _____

Moja mama nazywa się _____

Mój tata nazywa się _____

Moja rodzina składa się z _____

- Wstaw odpowiednie wyrazy z ramki.

babcia · ciocia · wujek · dziadek

Mama mojej mamy to _____

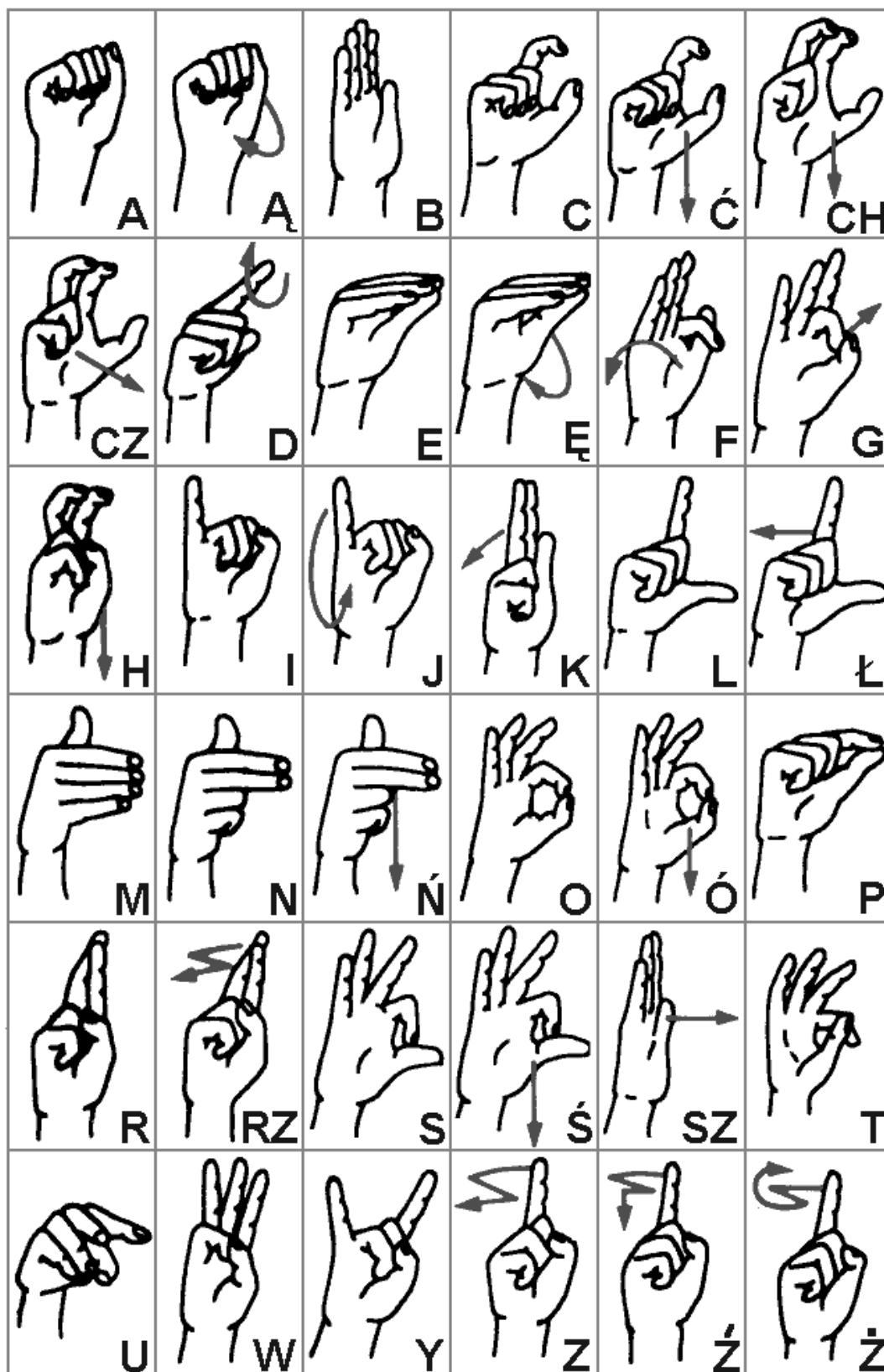
Siostra mojego taty to _____

Brat mojego taty to _____

Tata mojego taty to _____

Załącznik nr 5

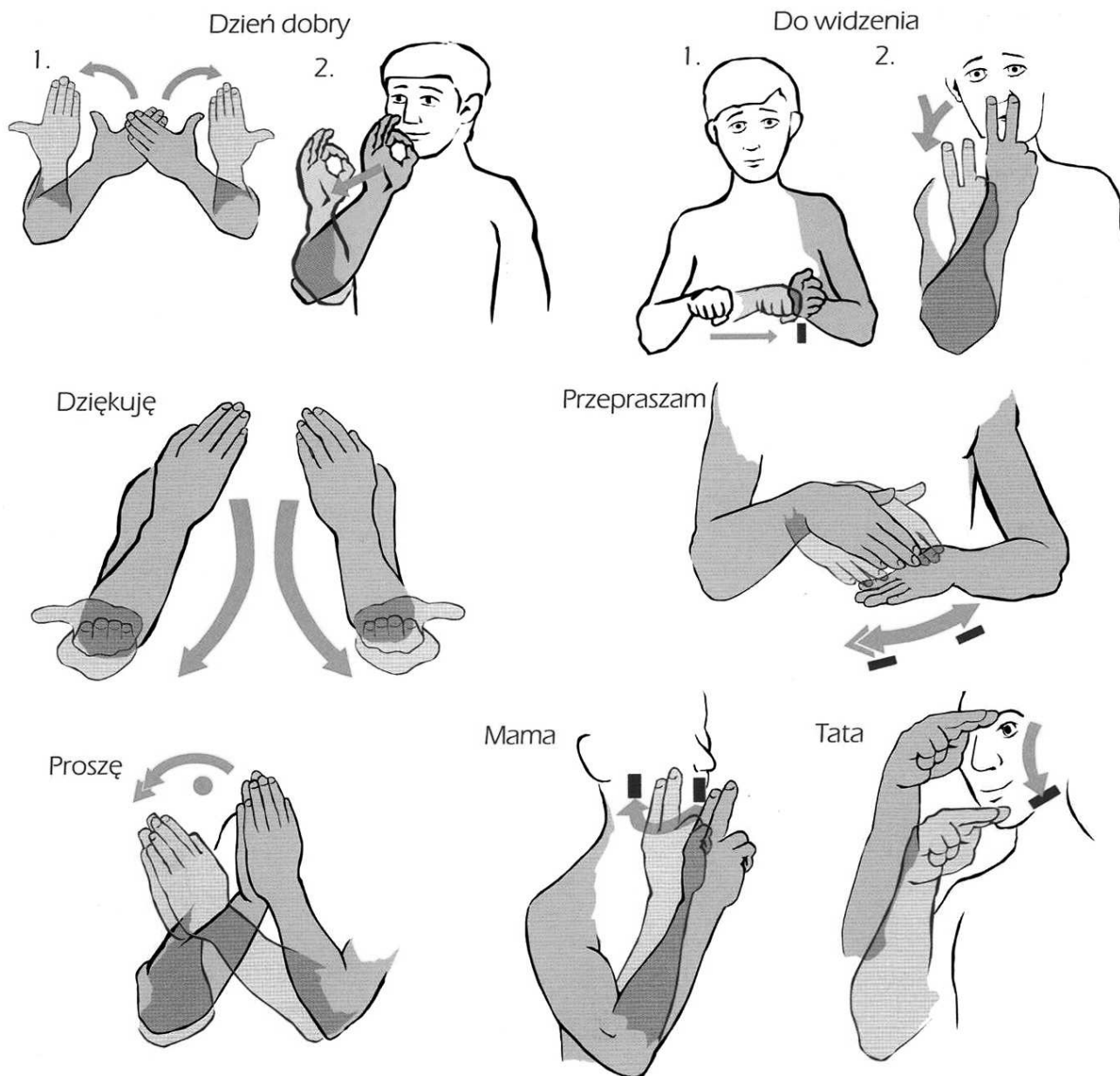
Polski alfabet palcowy.

Załącznik nr 6

Zestaw gestów do nauki z języka migowego.

W ten sposób pięciolatki nauczyły się słów:

Scenariusz II

Temat dnia: Jacy jesteśmy dla innych?

Cele szczegółowe

Uczeń potrafi:

- odróżnić dobro od zła, zachowania pożyteczne od szkodliwych,
- poprawnie przeliczać w wyrazach sylaby, głoski i litery,
- zapisać imiona wielką literą,
- określać różnice ilościowe między zbiorami,
- obliczać liczebność zbioru, który jest mniejszy o podaną liczbę,
- ułożyć i przeczytać swoje imię z liter alfabetu Braille'a,
- dostrzegać wartość artystyczną dzieła plastycznego,
- wykonać własną kompozycję plastyczną.

Środki dydaktyczne:

- książeczka „Moja mama nie widzi” M. Rydzewskiej,
- podręczniki „Raz, dwa, trzy – teraz my” wyd. Nowa Era,
- publikacja „Dziecięce zasady jak żyć w przyjaźni” – praca zbiorowa pod patronatem Chorwackiego Związku Stowarzyszeń Osób z Niepełnosprawnością Ruchową,
- chusta animacyjna,
- etykiety z imionami i nazwiskami z dwóch rodzin,
- tabelki z podziałem na sylaby, głoski, litery,
- karty pracy z matematyki,
- karty z alfabetem Braille'a (karty pracy Fundacji Otwórz Oczy),
- kolorowe kartki formatu A4, szablon motyla,
- farby,
- nożyczki,
- dla uczniów z orzeczeniami: liczydło koralikowe.

Struktura i przebieg zajęć

1. Wprowadzenie do tematu zajęć.

- Wspólne czytanie książeczki „Moja mama nie widzi”.
- Po przeczytaniu ustalanie kolejności zdarzeń w przeczytanym tekście.

2. Zabawa integracyjna „Tworzymy rodzinę”.

- Uczniowie losują etykiety z imionami i nazwiskami osób, które przypinają sobie do ubrania (załącznik nr 1).
- Zgodnie z otrzymanymi nazwiskami próbują utworzyć rodziny.
 - Kto jest kim w rodzinie? Ustalanie stopni pokrewieństwa (mama, tata, babcia, dziadek, dziecko).
- „Rodziny razem” – zabawa z chustą animacyjną. Dzieci trzymają chustę za brzeg, po czym czekają na hasło prowadzącego zajęcia, np.: dziadkowie z wszystkich rodzin wchodzi pod chustę... Po kilkakrotnym powtórzeniu zabawę kończy hasło: Dzieci z wszystkich rodzin wchodzi pod chustę...

3. Utrwalanie pojęcia sylaby, głoski, litery (ćwiczenie 3 s. 75 w: „Raz, dwa, trzy – teraz my”).

- Wpisywanie do tabeli imion, w których występuje „rz” (z wykorzystaniem imion z zabawy „Rodziny razem”) oraz liczenie sylab, głosek i liter w poszczególnych imionach (załącznik nr 2).
- Pamiętamy o zapisywaniu imion wielką literą.
- Wklejanie do zeszytu tabelki. Wpisywanie imion członków swojej rodziny. Liczenie sylab, głosek, liter (załącznik nr 3).

4. Rozwiązywanie zadań na porównywanie różnicowe (ćwiczenia z matematyki, s. 48, 49 w: „Raz, dwa, trzy – teraz my”).

- Określanie różnic ilościowych między zbiorami (załącznik nr 4).
- Obliczanie liczebności zbioru, który jest mniejszy o podaną liczbę (załącznik nr 5).

Uczniowie z orzeczeniami wykonują obliczenia z wykorzystaniem liczydła koralikowego.

5. Nauka alfabetu Braille’a.

- Rozmowa na temat treści książki „Moja mama nie widzi”.
- Przypomnienie sposobu, w jaki ludzie niesłyszący mogą czytać (słuchanie nagrań, alfabet Braille’a).
- Pokazanie uczniom kartoników z literami alfabetu (załącznik nr 6).
- Każde dziecko wycina własny alfabet i próbuje utworzyć różne wyrazy.
- Zapisujemy w zeszycie swoje imię, a następnie przyklejamy litery alfabetu Braille’a z imionami dzieci.

6. Wykonanie pracy plastycznej.

Każde dziecko wykonuje kolorowego motyla (książeczka „Moja mama jeździ na wózku”).

- Uczniowie otrzymują kolorowe kartki formatu A4.
- Ze złożonych kartek wycinają szablon motyla.
- Następnie na jednej części skrzydeł wyciskają krople kolorowych farb i od-ciskają je na drugiej części.
- Po rozłożeniu otrzymują pięknego motyla z fantazyjnymi wzorami na skrzydłach.
- Po wyschnięciu urządzamy wystawę motyli.

Zadanie do wykonania w domu.

Zadaniem uczniów jest wybranie dowolnej zasady z książeczki „Dziecięce zasady jak żyć w przyjaźni” i przygotowanie do niej ilustracji.

Po zaprezentowaniu ilustracji uczniowie przypinają na tablicy swoje prace pod wybraną przez nich zasadą. Dzieci kolejno podchodzą do tablicy i przypinają magnesem odpowiedni napis, krótkie omówienie – jak dziecko rozumie daną zasadę (załącznik nr 7).

Załącznik nr 1

Etykiety z imionami i nazwiskami.

Karol Kowalski	Ada Kowalska
tata Marek Kowalski	mama Anna Kowalska
dziadek Jan Kowalski	babcia Maria Kowalska
dziadek Antoni Rogalski	babcia Alina Rogalska

Jakub Krawczyk	Ewa Krawczyk
tata Adam Krawczyk	mama Dorota Krawczyk
dziadek Felicjan Krawczyk	babcia Celina Krawczyk
dziadek Stefan Gajda	babcia Irena Gajda

Załącznik nr 2

Wpisz do tabeli imiona, w których występuje rz, i uzupełnij brakujące informacje.

Imię	Ile sylab?	Ile głosek?	Ile liter?

Załącznik nr 3

Tabelka do wklejenia do zeszytu.

Imię	Ile sylab?	Ile głosek?	Ile liter?

Załącznik nr 4**Karta pracy.**

- Mama upiekła ciastka na spotkanie rodzinne. Było 15 babeczek, a pierniczków było o 5 więcej. Ile pierniczków upiekła mama?
Weź kamyczki i ułóż ich tyle, ile jest babeczek. Pod tymi kamyczkami połóż tyle kamyczków, ile jest babeczek, i dołóż jeszcze 5.
Policz kamyki i uzupełnij zdanie.

Mama upiekła pierniczków.

- Na spotkanie rodzinne przyjechały ciocia Krysia i ciocia Ewa.

Ciocia Krysia przywiozła 10 pomarańczy.

Ciocia Ewa przywiozła o 3 pomarańcze więcej.

Narysuj pomarańcze i napisz, ile ich jest.

Pomarańcze cioci Krysi:

Pomarańcze cioci Ewy:

- W pustych ramkach narysuj o 2 kółka więcej niż na górze. Napisz, ile ich jest.

OOOOOOOO	OOOOOOOOOOOO

4. Obok każdej liczby napisz liczbę o 4 większą.

6	
---	--

9	
---	--

11	
----	--

10	
----	--

Załącznik nr 5

Karta pracy.

5. Zosia ma siostrę Renię i brata Antka. Antek zbiera książki o zwierzętach. Ma ich 6. Renia również zbiera książki o zwierzętach. Ma ich o 4 mniej niż Antek. Ułóż tyle kamyków, ile książek ma Antek. Pod spodem ułóż o 4 kamyki mniej.

Ile książek ma Renia?

6. Babcia Józia ma 12 talerzyków deserowych. Babcia Kasia ma o 3 talerzyki mniej.

Talerze babci Józi:

Talerze babci Kasi:

Narysuj w ramce talerze babci Kasi. Napisz, ile ich jest.

7. W pustych ramkach narysuj o 5 kółek mniej, niż jest na górze. Napisz, ile ich jest.

OOOOOOOO	
----------	----------------------

OOOOOOOOOOOOOO	
----------------	----------------------

--	----------------------

--	----------------------

8. Obok każdej liczby napisz liczbę o 6 mniejszą.

18	
----	--

15	
----	--

11	
----	--

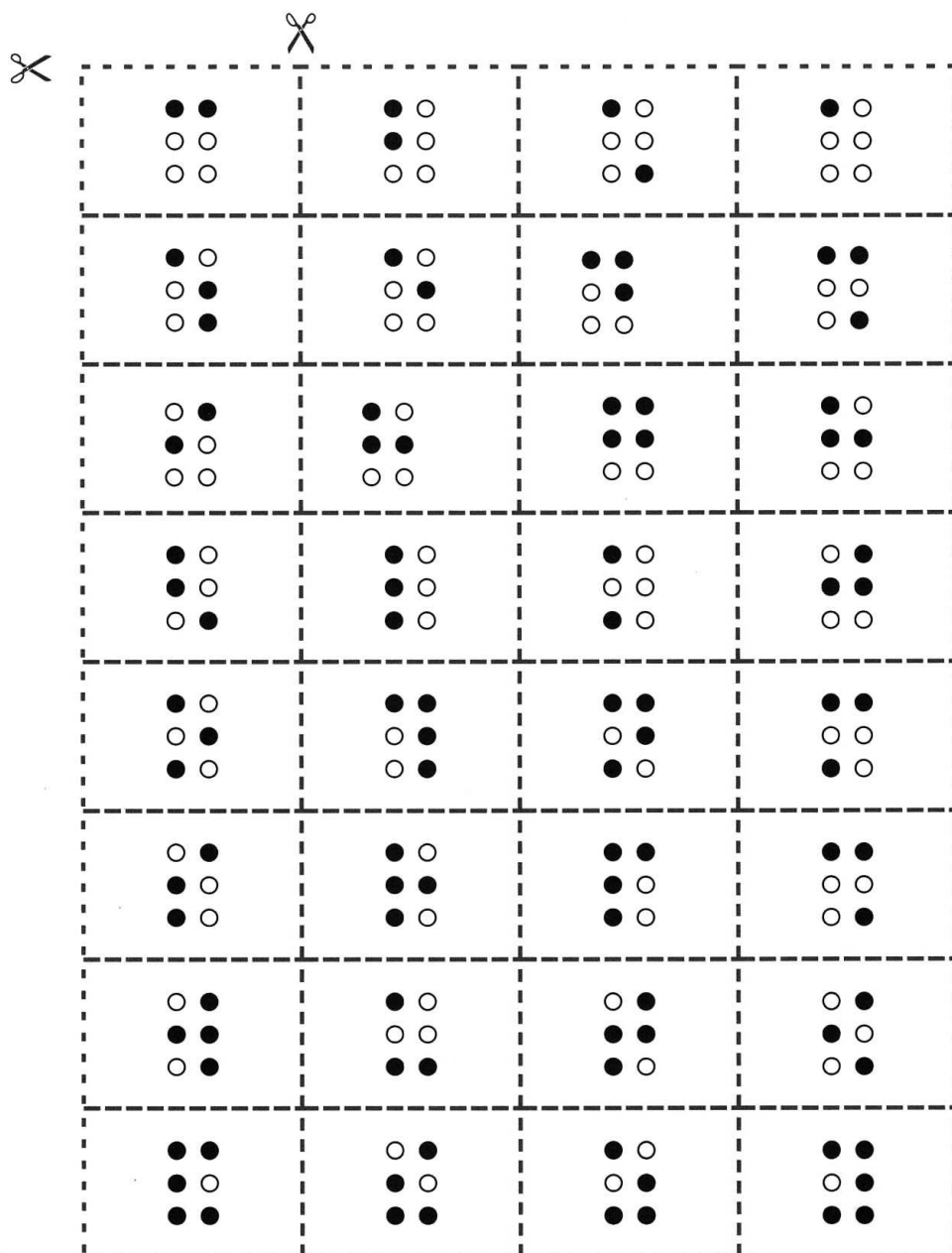
16	
----	--

Załącznik nr 6

Karty z alfabetem Braille'a (karty pracy Fundacji Otwórz Oczy).

Niewidzący - Alfabet Braille'a (brajla)

Wytnij kartoniki z zapisem liter alfabetu brajla. Na odwrocie znajdują się litery.
Z kartoników ułóż swoje imię.

Załącznik nr 7

Do pracy domowej.

I grupa (zasada 1, 3, 4, 5).

JEŻELI WIDZISZ DZIECKO, KTÓRE MA TRUDNOŚCI Z WEJŚCIEM LUB ZEJŚCIEM ZE SCHODÓW, PODEJDŹ DO NIEGO I **ZAPROPONUJ**, ABY SIĘ WSPARŁO NA TWOIM RAMIENIU LUB POMÓŻ MU NIEŚĆ TORNISTER.

JEŻELI NA PLACU ZABAW LUB W KLASIE NAGLE JAKIEŚ DZIECKO ZACZYNA MIEĆ TRUDNOŚCI Z ODDYCHANIEM I NIE MOŻE NABRAĆ WYSTARCZAJĄCO DUŻO POWIETRZA, **ZAPYTAJ, CZY MA PRZY SOBIE INHALATOR ZE SWOIM LEKARSTWEM**. JEŻELI TAK, PODAJ MU NATYCHMIAST I PRZYPROWADŹ OSOBĘ DOROSŁĄ.

NIE PRZEDRZEŹNIAJ INNYCH, **NIE ŚMIEJ SIĘ** Z DZIECI, KTÓRE SĄ CHORE LUB SŁABSZE OD SWOICH RÓWIEŚNIKÓW. ZAOPIEKUJ SIĘ NIMI TAK, ABY SIĘ NIE PRZEWROCILI LUB NIE ZRANIŁY. NIE SPRAWIAJ PRZYKROŚCI SŁABSZYM.

POSTARAJ SIĘ ZROZUMIEĆ DZIECI, KTÓRE SIĘ JĄKAJĄ LUB MÓWIĄ NIEWYRAŹNIE.

II grupa (zasada 6, 7, 8, 10).

WYGLĄD ZEWNĘTRZNY NIE POZWALA NAM OCENIĆ, CZY DANA OSOBA JEST DOBRA CZY ZŁA, UPRZEJMA CZY NIEUPRZEJMA, SZCZERA BĄDŹ NIESZCZERA. **NIE ŚMIEJ SIĘ** Z DZIECI WYSOKICH ALBO NISKICH, OTYŁYCH LUB BARDZO SZCZUPŁYCH.

NIEKTÓRE DZIECI CHORUJĄ NA CUKRZYCĘ. JEŻELI TO KONIECZNE, **POMÓŻ IM** ZNALEZĆ MIEJSCE, GDZIE W SPOKOJU BĘDĄ MOGLY ZAŻYĆ SWOJE LEKARSTWO LUB ZROBIĆ SOBIE ZASTRZYK. NIE WYTYKAJ ICH PALCEM I NIE PRZEZYWAJ ICH.

SĄ DZIECI, KTÓRE NIEDOWIDZĄ, NIE POTRAFIĄ PRZECZYTAĆ, CO JEST NAPISANE NA TABLICY LUB MAŁYMI LITERKAMI W KSIĄŻCE. **PRZECZYTAJ IM** TO, CZEGO ONE SAME NIE SĄ W STANIE ZOBACZYĆ. UWAŻAJ, ABY NIE ZBIĆ IM OKULARÓW.

JEŻELI ZAUWAŻYSZ LUB JUŻ WIESZ, ŻE DZIECKO NIE SŁYSZY ALBO MA PROBLEMY ZE SŁUCHEM, TO STARAJ SIĘ MU PATRZEĆ PROSTO W OCZY, KIEDY CHCESZ COŚ POWIEDZIEĆ. PAMIĘTAJ, ŻEBY MÓWIĆ **WYRAŹNIE I W ZROZUMIAŁY SPOSÓB**. JEŻELI CIĘ NIE ROZUMIE, **UŻYJ GESTÓW** LUB NAPISZ DRUKOWANYMI LITERAMI TO, CO CHCESZ POWIEDZIEĆ.

III grupa (zasada 11, 13, 14, 15).

NIEKTÓRE DZIECI MAJĄ TRUDNOŚCI Z NAUCZENIEM SIĘ CZYTANIA I PISANIA. CAŁY CZAS POPEŁNIAJĄ TE SAME BŁĘDY. ZNAJDŹ CZAS, BY **CZYTAĆ RAZEM Z NIMI**.

KIEDY KASZLESZ LUB KICHASZ, **ZASŁOŃ USTA RĘKĄ**, ABY NIE ZARAZIĆ INNYCH DZIECI.

JEŻELI ZOBACZYSZ, ŻE JAKIEŚ DZIECKO JEST RANNE LUB KRWAWI, SPROWADŹ OSOBĘ DOROSŁĄ. **NIE DOTYKAJ KRWI** INNYCH OSÓB, GDYŻ NIEKTÓRE CHOROBY PRZENOSZONE SĄ WŁAŚNIE PRZEZ KREW.

JEŻELI KLASA LUB SZKOŁA IDZIE DO TEATRU, GDZIE NIE MA WEJŚCIA DOSTOSOWANEGO DLA DZIECI PORUSZAJĄCYCH SIĘ NA WÓZKACH, **POMÓŻ IM WEJŚĆ**.

IV grupa (zasada 17, 18, 19, 21).

DZIECI ROSNĄ I ROZWIJAJĄ SIĘ. NIEKTÓRE SĄ ZBYT AKTYWNE (NADPOBUDLIWE) I NIE POTRAFIĄ SIĘ SKONCENTROWAĆ NA ZADANIU. **BĄDŹ CIERPLIWY** I ZAOFERUJ POMOC W ROZWIĄZANIU ZADANIA.

NIE CHWAŁ SIĘ, ŻE JESTEŚ SILNY LUB SZYBKI, SZCZEGÓLNICIE W OBECNOŚCI DZIECI, KTÓRE SĄ CHORE LUB MAJĄ PROBLEMY Z PORUSZANIEM SIĘ.

NIEKTÓRE DZIECI BOJĄ SIĘ MÓWIĆ W OBECNOŚCI CAŁEJ KLASY, POMIMO ŻE NAUCZYŁY SIĘ WSZYSTKIEGO. POMÓŻ IM POZBYĆ SIĘ STRACHU, **ORGANIZUJĄC ZABAWĘ** W WYSTĘPY PRZED INNYMI DZIEĆMI.

BYĆ MOŻE DZIECKO, KTÓRE JEST PRZYGNEBIONE LUB ZAMKNIĘTE W SOBIE, NIE CHCE BYĆ POZOSTAWIONE SAMO SOBIE. **PODEJDŹ DO NIEGO**, POROZMAWIAJ Z NIM, MOŻE POTRZEBUJE PRZYJACIELA.

Scenariusz III

Temat dnia: Uczucia w moim świecie.

Cele szczegółowe

Uczeń potrafi:

- nazwać stany emocjonalne,
- odróżnić pozytywne i negatywne emocje,
- dostrzegać życiową prawdę zawartą w przysłowiach,
- wykonać pamięciowe obliczenia rachunkowe w zakresie dodawania i odejmowania do 20,
- grać w grę memory.

Środki dydaktyczne:

- książeczka „Moja mama jeździ na wózku” M. Karowskiej-Koperwas,
- książka „W co się bawić z dziećmi? Piosenki i zabawy wspomagające rozwój dziecka” – M. Bogdanowicz (płyta 3),
- podręczniki „Raz, dwa, trzy – teraz my” wyd. Nowa Era,
- zróżnicowane karty pracy uwzględniające możliwości i potrzeby uczniów niepełnosprawnych,
- kartoniki z liczbami od 0 do 20,
- arkusze szarego papieru, markery, kredki,
- karta „Uczucia” z książeczki „Moja mama jeździ na wózku”,
- zestawy portretów z emocjami – środek dydaktyczny współfinansowany przez EFS,
- 2 gry memory „Otwórz oczy”,
- wzór karty ewaluacyjnej,
- 1 opakowanie plasteliny.

Struktura i przebieg zajęć

1. Wprowadzenie do tematu zajęć.

Przeczytanie książeczki „Moja mama jeździ na wózku”. Rozmowa na temat poznanych form niepełnosprawności.

2. Uzupełnianie przysłówia (ćwiczenie 5 s. 80 w: „Raz, dwa, trzy – teraz my”).

- Analiza słuchowo-wzrokowa wyrazów – wpisywanie do diagramu liter nazw obrazków (załącznik nr 1).
- Uczniowie z orzeczeniami otrzymują wydrukowane wyrazy, odliczają litery i wpisują właściwą do diagramu (załącznik nr 2).
- Odczytanie hasła: NIE CZYŃ DRUGIEMU, CO TOBIE NIEMIŁO.
- Wpisanie hasła do liniatury.
- Dokonanie samooceny w zakresie respektowania zasad właściwego zachowania w stosunku do dorosłych, rówieśników, osób niepełnosprawnych.

3. Zabawa ruchowa „Dwóm tańczyć się zachciało”.

Dzieci tańczą w rytm muzyki, trzymając się za ręce. Później zmieniają parę. Po kilkakrotnym powtórzeniu tańca kończymy zabawę.

4. Liczymy w zakresie 20 – doskonalenie rachunku pamięciowego.

- Uczniowie losują kartoniki z liczbami od 0 do 20 (załącznik nr 3).
- Nauczyciel głośno podaje działania na dodawanie i odejmowanie w zakresie 20.
- Uczeń, który ma kartonik z liczbą będącą wynikiem działania, podnosi go w górę.

5. Uczucia przyjemne i nieprzyjemne.

- Uczniowie otrzymują ksero kart „Uczucia” z książeczki „Moja mama jeździ na wózku” (załącznik nr 4).
- Rozmowa na temat różnego rodzaju uczuć, jakie występują u każdego z nas.
- Zadaniem dzieci jest połączenie „przyjemnych uczuć” z uśmiechniętą buzią, a „nieprzyjemnych” z buzią smutną.

6. Odgrywanie scenek dramatycznych wokół zagadnienia „Jesteśmy uprzejmi i uczynni dla innych”.

Teksty przygotowanych scenek dramatycznych są oparte na sytuacjach z życia codziennego (załącznik nr 5).

Uczniowie zostają podzieleni na 4 grupy (w każdej jest 1 osoba z orzeczeniem o niepełnosprawności).

- Mama wraca zmęczona z pracy.
- Niechcący zbiłeś w domu wazonik.
- Brat źle się czuje, ma gorączkę.
- Tata miał ciężki dzień w pracy.

Uczniowie, pracując w grupach, ustalają, jakiego rodzaju emocje towarzyszyły prezentowanej scenie.

7. Wykorzystanie „Portretów z emocjami”.

- Każdy uczeń otrzymuje zestaw „Portretów z emocjami”, w skład którego wchodzi różne obrazki oczu, uszu, nosa, włosów, brwi, wyrazu ust, dzięki którym można wyrazić określone emocje.
- Dzieci losują po jednym stanie emocjonalnym (lęk, złość, zachwyt, radość itd.) i mają wyrazić określone uczucie, używając środków dostępnych w zestawach (załącznik nr 6).
- Prezentacja konkretnej emocji oraz sposobu jego wyrażenia przed grupą.

8. Praca w grupach – uczucia w moim świecie.

Uczniowie zostają podzieleni na 3 grupy. Każda z nich na arkuszu papieru ma narysowane słoneczko, w którego centrum wpisane jest jedno z trzech haseł:

Jestem uczniem...

Jestem kolegą...

Jestem dzieckiem w rodzinie...

Przy promyczkach każde dziecko z grupy wpisuje dobrą cechę każdej z wymienionych ról.

Po uzupełnieniu wszystkich wpisów każda z grup omawia swoje odpowiedzi.

9. Gra memory.

Na koniec zajęć dzielimy grupę na chłopców i dziewczynki. Każda z grup otrzymuje grę memory „Otwórz oczy”. Uczniowie grają w grę. Rozmawiają o tym, co widzą na obrazkach, jak postrzegają ilustracje.

10. **Ewaluacja.**

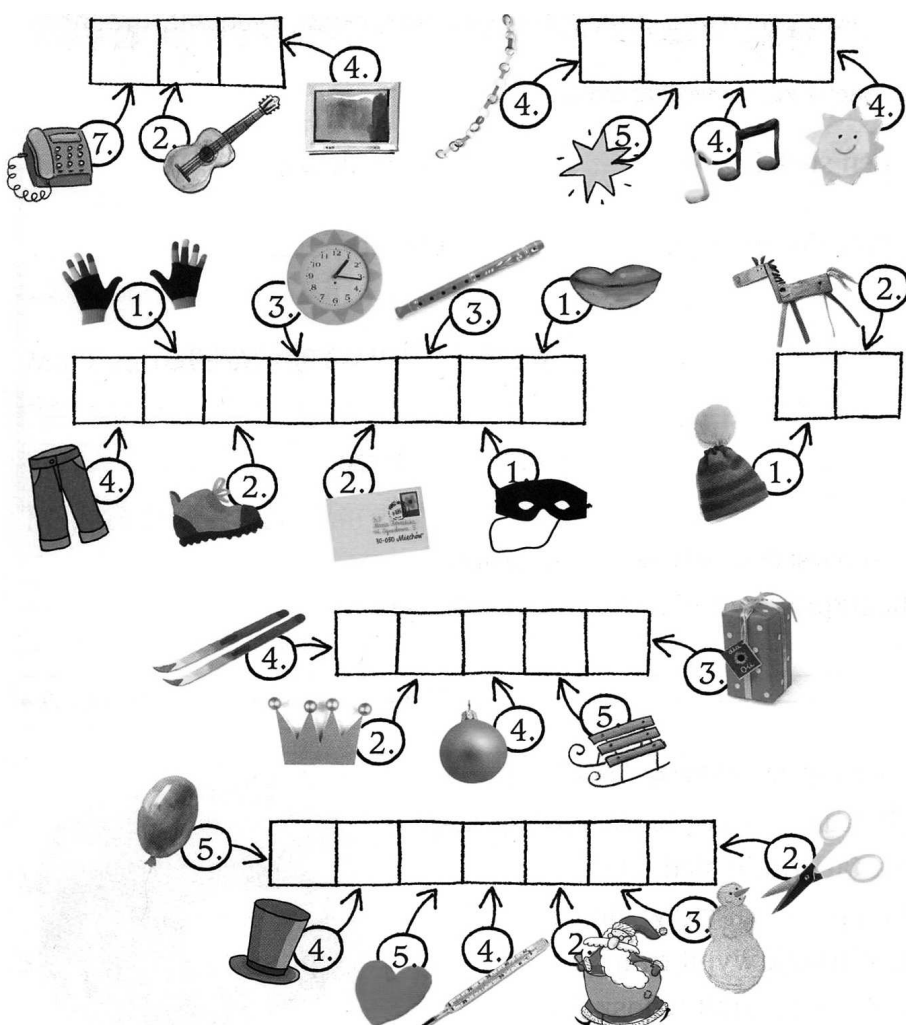
Nauczyciel zawiesza na tablicy tarczę, która przypomina tarczę na strzelnicy. Każdy z uczniów podchodzi do tablicy i przyklejając kawałek plasteliny, ocenia zajęcia w sposób postrzegany przez siebie – im bliżej środka tarczy, tym zajęcia oceniane są jako bardziej udane, interesujące (załącznik nr 7).

Na koniec zajęć uczniowie otrzymują upominki (kredki i temperówki) w podziękowaniu za aktywną pracę podczas całego cyklu zajęć.

Katarzyna Gawron, Joanna Gierszewska
Szkoła Podstawowa nr 34 z Oddziałami Integracyjnymi w Gdyni

Załącznik nr 1**Diagram**

Wpisz w każde okienko tę literę z nazwy obrazka, którą wskazuje liczba obok rysunku.

Przepisz przysłowie i powiedz, jak je rozumiesz.

Załącznik nr 2

Uczniowie z orzeczeniami otrzymują wydrukowane wyrazy, odliczają litery i wpisują właściwą do diagramu.

7. TELEFON 2. GITARA 4. TELEWIZOR

4. ŁAŃCUCH 5. GWIAZDA 4. NUTY 4. SŁOŃCE

4. SPODNIE 1. RĘKAWICZKI 2. BUTY 3. ZEGAR 2. LIST 3. FLET 1. MASKA 1. USTA

1. CZAPKA 2. KOŃ

4. NARTY 2. KORONA 4. BOMBKA 5. SANKI 3. PREZENT

5. BALON 4. CYLINDER 5. SERCE 4. TERMOMETR 2. MIKOŁAJ 3. BAŁWAN 2. NOŻYCZKI

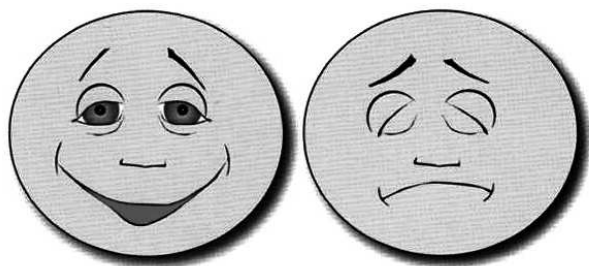
Załącznik nr 3

Liczby od 0 do 20.

1	2	3	4	5
6	7	8	9	10
11	12	13	14	15
16	17	18	19	20

Załącznik nr 4**Karta „Uczucia” – przyjemne i nieprzyjemne.**

Uczucia przyjemne połącz z uśmiechniętą buzią. Uczucia nieprzyjemne – ze smutną. Jeśli będziesz miał kłopoty – poproś o pomoc dorosłych. Powodzenia!

Lęk**Wstyd****Zakłopotanie****Smutek****Duma****Strach****Złość****Niepokój****Gniew****Zachwyt****Entuzjazm****Nuda****Zazdrość****Poczucie
bezpieczeństwa****Ulgą****Zadowolenie****Radość****Rozczarowanie****Załącznik nr 5**

Tematy scenek dramatycznych.

Mama wraca zmęczona z pracy.
Niechcący zbiłeś w domu wazonik.
Brat źle się czuje, ma gorączkę.
Tata miał ciężki dzień w pracy.

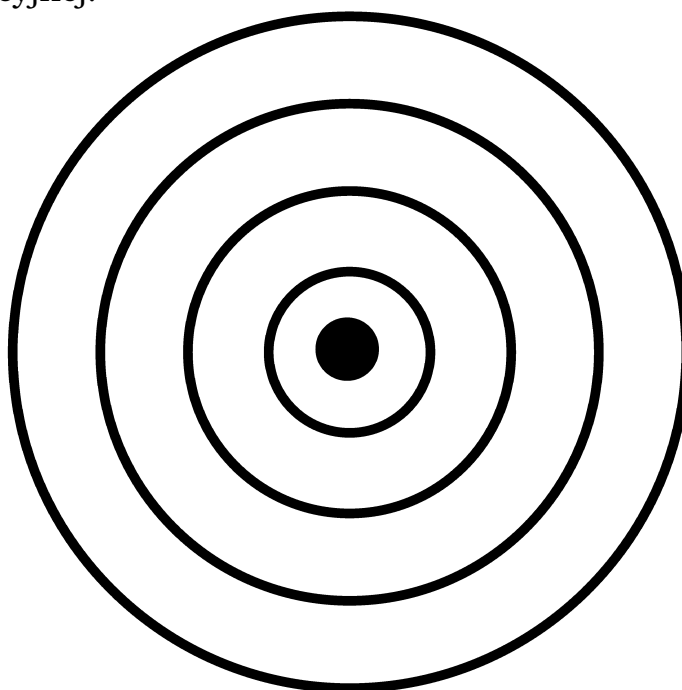
Załącznik nr 6

Stany emocjonalne.

LEK	WSTYD
SMUTEK	STRACH
ZACHWYT	ENTUZJAZM
ZAZDROŚĆ	ULGA
RADOŚĆ	ZADOWOLENIE
POCZUCIE BEZPIECZEŃSTWA	NUDA
ROZCZAROWANIE	GNIEW
DUMA	NIEPOKÓJ
ZAKŁOPOTANIE	ZŁOŚĆ

Załącznik nr 7

Wzór karty ewaluacyjnej.

Ewa Andrys

Program edukacyjny „Francja z bliska”

Wstęp

Nauczanie języka obcego w szkole może budzić u nauczycieli poczucie niedosytu spowodowane świadomością, że ucząc jedynie języka, pozbawiamy uczniów możliwości poznania jakiegoś szerszego kontekstu. Poznanie kraju, którego języka nauczamy, przybliżenie uczniom jego dorobku, uwarunkowań historycznych, politycznych i kulturowych pozwala na lepsze zmotywowanie ich do nauki tego języka. Niestety, materiał nauczania, który jesteśmy zobowiązani realizować, jest zawsze zbyt obszerny w stosunku do godzin, które mamy do dyspozycji. Stąd czas, jaki możemy poświęcić podczas lekcji przybliżaniu uczniom zagadnień z zakresu cywilizacji danego kraju, jest mocno ograniczony. Opracowanie i wdrożenie poniższego programu edukacyjnego ma w założeniu wypełnić tę lukę.

Program skierowany jest do uczniów wszystkich klas gimnazjalnych w naszej szkole (tj. Gimnazjum nr 10 w Gdyni), a zwłaszcza do tych, którzy chcą poszerzyć swoją wiedzę i rozwinąć swoje zainteresowania. Program nie dotyczy zagadnień typowo językowych (są one jak gdyby marginalne), ale przede wszystkim obejmuje wiedzę z różnych przedmiotów nauczanych w gimnazjum, takich jak: historia, geografia, plastyka, muzyka czy wiedza o społeczeństwie.

Nasza szkoła nosi imię Zjednoczonej Europy, dlatego zainteresowanie uczniów zagadnieniami dotyczącymi innych, niż Polska, części Europy powinno być celem każdego uczącego w niej nauczyciela. Cele tego programu pokrywają się w dużej części z celami, jakie wyznacza sobie nasza szkoła. Pragniemy przygotować uczniów do życia w zjednoczonej Europie, wyposażonych nie tylko w wiedzę i umiejętności zawarte w programach nauczania, ale też otwartych na inne kultury i tolerancyjnych wobec tego, co nas różni.

Osiągnięcia

Uczniowie pragnący wziąć udział w programie nie muszą uczestniczyć w żadnych dodatkowych zajęciach. Wystarczy, że zgłoszą nauczycielowi języka francuskiego chęć przystąpienia do Konkursu Wiedzy o Francji pt. „Francja z bliska”. Konkurs trwa od października do maja każdego roku szkolnego. W tym okresie chętni uczniowie otrzymują do rozwiązania przygotowane przez nauczyciela testy dotyczące różnorodnych zagadnień związanych z Francją. Testy zawierają zarówno pytania zamknięte, jak i otwarte. W ciągu roku szkolnego jest od 6 do 8 takich testów, które muszą być rozwiązane przez ucznia i dostarczone nauczycielowi we wskazanym przez niego terminie. Uczniowie mogą rozwiązywać testy w domu, szukając samodzielnie odpowiedzi w dostępnych sobie źródłach (Internet, słowniki, encyklopedie, różne publikacje),

czy też zasięgać informacji u innych nauczycieli. Pomocne mogą być również informacje zamieszczane cyklicznie w „językowej” gazetce szkolnej. Testy są sprawdzane regularnie przez nauczyciela, a wyniki prezentowane na bieżąco w szkolnej gablotce. W ten sposób uczniowie mogą przez cały czas trwania konkursu śledzić swoje osiągnięcia i porównywać je z osiągnięciami innych uczestników, co motywuje ich do dalszej pracy i rywalizacji w pozytywnym znaczeniu tego słowa.

Cele edukacyjne/ogólne:

- rozbudzanie u uczniów zainteresowania kulturą Francji i językiem francuskim;
- uświadomienie uczniom zasadności uczenia się języka francuskiego;
- udoskonalenie umiejętności wyszukiwania informacji;
- udoskonalenie umiejętności pracy z komputerem;
- rozwinięcie u uczniów postawy ciekawości, tolerancji i otwartości wobec innych kultur;
- wdrożenie uczniów do systematycznej pracy.

Cele szczegółowe

Uczeń potrafi:

- scharakteryzować główne wydarzenia z historii Francji;
- rozpoznać najważniejsze postaci z życia politycznego Francji;
- opisać położenie geograficzne Francji, jej regionów i najważniejszych miast;
- wymienić pasma górskie, rzeki i otaczające Francję morza;
- scharakteryzować najważniejsze regiony Francji i opowiedzieć o ich atrakcjach turystycznych;
- wymienić francuskie specjalności kulinarne;
- opisać przyzwyczajenia kulinarne Francuzów;
- porównać zwyczaje świąteczne Francji i Polski;
- rozróżnić najważniejsze zabytki historyczne i architektoniczne Paryża i innych, większych miast;
- wyjaśnić potocznie używane w języku polskim słowa i wyrażenia pochodzące z języka francuskiego;
- rozpoznać ważne postaci ze świata kultury i sztuki (aktorzy, malarze, pisarze, muzycy, naukowcy);
- podać ciekawostki z życia codziennego mieszkańców Francji;
- wyselekcjonować potrzebne informacje (głównie w Internecie);
- zaakceptować różnice kulturowe pomiędzy naszym krajem a Francją.

Zadania do wykonania dla uczniów:

- zgłoszenie swojego udziału w konkursie,
- systematyczne rozwiązywanie przygotowanych przez nauczyciela testów,
- oddawanie rozwiązywanych testów w podanych terminach.

Ewaluacja

Pod koniec każdego roku szkolnego (początek czerwca), po podliczeniu końcowych wyników testów, wyłoniona zostaje trójka uczniów, którzy otrzymali łącznie największą ilość punktów za wszystkie testy. Te osoby są nagradzane pamiątkowymi dyplomami i nagrodami rzeczowymi. Ponadto uczniowie, którzy regularnie rozwiązywali

wszystkie testy, bez względu na końcowe wyniki, otrzymują nagrody pocieszenia. Wyniki konkursu są ogłaszane na forum całej szkoły.

Ewa Andrys
Gimnazjum nr 10 w Gdyni

Przykładowe testy

SZKOLNY KONKURS WIEDZY O FRANCJI – „FRANCJA Z BLISKA”

TEST 1

1. Polskie elementy w Paryżu. Podaj dwie nazwy (dwa miejsca w Paryżu), które są związane z Polską. Może to być nazwa ulicy, placu, pomnik lub jakaś budowla.
-
-/2 p.

2. Która rzeka Francji jest najdłuższa?
a. Sekwana	b. Rodan
c. Loara	d. Garonna
- .../1 p.

3. Które terytorium zamorskie **nie** należy do Francji?
- a. Nowa Kaledonia b. Portoryko
- c. Martynika d. Gwadelupa
- .../1 p.

4. W wierszu „Bagnet na broń!” W. Broniewskiego znalazł się następujący fragment:
- (...) A gdy umierać przyjdzie
przypomnimy, co rzekł Cambronne
i powiemy to samo nad Wisłą (...)*
- Kim był Cambronne i co powiedział?
-
-
- .../2 p.

5. Z jakiej sztuki Moliera pochodzi niejaki pan Jourdain, który nie wiedział, że całe życie mówił prozą?

 /2 p.
6. Ilu mieszkańców w przybliżeniu liczy Paryż? (bez aglomeracji)
 a. ok. 10 milionów b. ok. 5 milionów
 c. ok. 2 milionów d. ok. 12 milionów /1 p.
7. Emanuelle Seigner – żona Romana Polańskiego zagrała w kilku jego filmach. W którym z podanych filmów **nie** zagrała?
 a. „Frantic” b. „Pianista”
 c. „Dziewiąte wrota” d. „Gorzkie gody” /1 p.
8. Centrum Pompidou to:
 a. szpital b. dom towarowy
 c. ośrodek kultury d. centrum przemysłowe /1 p.
9. Za pierwszy tekst francuski uznaje się:
 a. „Pieśń o Rolandzie” b. „Przysięgi strasburskie”
 c. „Legendę o św. Aleksym” d. „Tristana i Izoldę” /1 p.
10. Który z wymienionych dramaturgów jest przedstawicielem teatru absurdu?
 a. J. Racine b. H. Becque
 c. E. Ionesco d. P. Corneille /1 p.
11. Prezydent Francji jest wybierany w wyborach powszechnych raz na:
 a. 7 lat b. 4 lata
 c. 6 lat d. 5 lat /1 p.
12. Jak się nazywa ostatni dzień karnawału we Francji? Jak się go świętuje? (podaj 2 elementy charakterystyczne dla Francji)

 /3 p.
13. Jak się nazywa najstarsza część Paryża? Wymień jeden zabytek, który się tam mieści.

 /2 p.
14. Opisz jedną, typową dla kuchni francuskiej potrawę.

 /2 p.

TEST 2

1. Jak nazywa się najbardziej „papieskie” miasto Francji? Jakie wydarzenie kulturalne ma tam co roku miejsce?

.....
 /2 p.

2. Podaj nazwy dwóch zabytków Paryża.

..... /1 p.

3. Moulin Rouge w Paryżu to:

a. centrum handlowe	b. kabaret	
c. teatr	d. muzeum	.../1 p.

4. Jak nazywa się katedra w Paryżu?

..... /1 p.

5. Francuzki uzyskały prawa wyborcze dopiero w 1944 roku! (Polki w 1918). Jakiemu politykowi to zawdzięczają?

..... /2 p.

6. *W maleńkiej róży kochał się
 Księżę na jednej z wielu gwiazd.
 Nie widział przedtem innych róż,
 Kiedy w daleki poszedł świat.
 Na Ziemi zwątpił w miłość swą,
 Tę najpiękniejszą z wszystkich snów,
 Bo jak miał w jednej kochać się,
 Gdy ujrzał park z tysiącem róż?
 Nie wierz swym oczom, szepnął wiatr,
 Jeżeli kochasz, sercem patrz.*

To słowa piosenki śpiewanej w latach 60. przez Kasię Sobczyk. O jakiej postaci mowa w piosence? Jak nazywa się twórca tej postaci?

..... /2 p.

7. Najważniejsza, doroczna francuska nagroda filmowa to:

a. Oscar	b. Złote Lwy
c. Felix	d. Cezar

W jakim mieście jest przyznawana? /2 p.

8. Obelisk z Placu Zgody w Paryżu pochodzi z:

a. Luksoru	b. Maroko	
c. Londynu	d. Kairu	.../1 p.

9. Co to jest mistral?

..... /1 p.

10. Coco Chanel była:
 a. malarką
 b. projektantką mody
 c. aktorką
 d. piosenkarką
 .../1 p.
11. Francję i Wielką Brytanię oddziela:
 a. Zatoka Biskajska
 b. Morze Śródziemne
 c. Morze Północne
 d. kanał La Manche
 .../1 p.
12. Wymień dwa tytuły filmów, w których zagrała Audrey Tautou:
 /1 p.
13. Jak nazywał się, żyjący w XVII wieku, autor około 250 bajek, popularnych również w Polsce?
 /2 p.
14. Co to za obiekt na zdjęciu?
 /2 p.

TEST 3

1. Podaj dwa nazwiska piłkarzy francuskich.
 /1 p.
2. Łuk Triumfalny, jeden z najbardziej rozpoznawalnych zabytków Paryża, posiada polskie akcenty. Jakie?
 /1 p.

3. Jednym z symboli Francji jest popiersie kobiety. Jak ma ona na imię? Podaj nazwisko jednej ze znanych francuskich aktorek, które pozowały do tej rzeźby.
......./2 p.
4. Przeczytaj poniższe słowa i napisz, z jakim regionem Francji Ci się kojarzą: słońce, pola lawendowe, perfumy, impresjoniści.
......./2 p.
5. W jakim francuskim mieście co roku w maju odbywa się międzynarodowy festiwal filmów fabularnych? Gdzie leży ta miejscowość?
......./2 p.
6. Jaki znany francuski artysta wziął udział w tegorocznej gdańskiej paradzie niepodległości 11 listopada? Jak do tego doszło?
......./2 p.
7. Na podstawie czyjej powieści powstał musical „Notre-Dame”, który można było podziwiać 13 listopada w Hali Sportowo-Widowiskowej „Gdynia”?
......./1 p.
8. Jak nazywa się malarz epoki romantyzmu, autor wielu obrazów o treści politycznej, przyjaciel Chopina i autor jednego z najbardziej znanych portretów pianisty?
......./1 p.
9. Co to są „magdalenki”? Jaki pisarz i w której powieści przyczynił się do ich rozsławienia?
......./2 p.
10. Jak nazywa się nowoczesna dzielnica Paryża, zbudowana na betonowej płycie, futurystyczna w swoim wyglądzie, centrum biurowe, wystawiennicze, handlowe i mieszkalne z charakterystycznym, nowoczesnym łukiem triumfalnym?
......./2 p.
11. Od jakiego francuskiego słowa pochodzi „neseser”?
......./1 p.
12. Jak się nazywa największa wyspa należąca do Francji?
......./1 p.

13. Kto jest autorem tego dzieła sztuki?

.../2 p.

Marzena Jaworska, Elżbieta Lamparska, Grażyna Styba

Projekt edukacyjny „Czym jest woda dla człowieka?”

I. Wstęp

Projekt „Czym jest woda dla człowieka?” ma charakter interdyscyplinarny i jest skierowany do uczniów kl. I i II liceum. Obejmuje treści nauczania zawarte w podstawie programowej następujących przedmiotów:

GEOGRAFIA – Funkcjonowanie systemu przyrodniczego Ziemi – zjawiska, procesy, wzajemne zależności. Równowaga ekologiczna.

BIOLOGIA – Organizm człowieka jako zintegrowana całość i prawidłowe jego funkcjonowanie.

CHEMIA – Chemia w życiu gospodarczym, społecznym i ochronie środowiska.

FIZYKA – Własności materii – Woda i jej własności.

II. Cele projektu

Cele ogólne:

- Wzbogacanie i usystematyzowanie wiedzy uczniów dotyczącej znaczenia wody dla życia na Ziemi.
- Kształtowanie umiejętności obserwowania zmian zachodzących w środowisku naturalnym i dokonywanie oceny wpływu działalności człowieka na te zmiany.

Cele szczegółowe/przewidywane osiągnięcia:

Uczeń:

- poznaje zasoby hydrosfery, ich podział i wykorzystanie,
- dostrzega wyjątkowość wody jako ciała fizycznego,
- wyjaśnia znaczenie wody w życiu każdego organizmu,
- ocenia wpływ wody na rozwój życia na Ziemi,
- wskazuje przyczyny i miejsca niedoboru wody na Ziemi,
- wyjaśnia wykorzystanie wody w domu,
- wskazuje sposoby oszczędzania wody w domu,
- wskazuje zachowania prowadzące do mądrego wykorzystania wody,
- planuje własne działania mające na celu ograniczenie zużycia wody,
- wskazuje przyczyny zanieczyszczeń wody na Ziemi,
- wskazuje skutki zanieczyszczeń wód dla organizmów żywych,

- interpretuje i wyjaśnia zależności przyczynowo-skutkowe wpływu działalności człowieka na stan środowiska,
- dostrzega konieczność ochrony przyrody i środowiska poprzez technologie oczyszczania ścieków,
- poznaje zasady funkcjonowania stacji ujmowania i uzdatniania wody,
- poznaje sposoby przekazywania wody pitnej do mieszkań,
- dostrzega potrzebę ochrony zbiorników wód podziemnych,
- poznaje i rozumie zasady zrównoważonego rozwoju,
- ocenia zależności między działalnością człowieka a stanem środowiska,
- formułuje wnioski i opinie związane z ujmowaniem i uzdatnianiem wody,
- dostrzega konieczność ochrony przyrody i środowiska dla zachowania stanu oraz zasobów wody pitnej,
- wyciąga wnioski i formułuje uogólnienia na podstawie obserwacji i przeprowadzonych doświadczeń,
- selekcjonuje i analizuje uzyskane informacje i wykorzystuje je w sprawozdaniu.

III. Opis projektu

Czas realizacji projektu: grudzień 2011 – luty 2012.

W trakcie trwania projektu uczniowie będą samodzielnie docierać do informacji dotyczących następujących zagadnień:

1. Zasoby hydrosfery:
 - podział wód i ich procentowe zasoby,
 - cykl hydrologiczny,
 - obszary deficytu wody na świecie.
2. Wpływ działalności człowieka na stan zasobów wodnych Ziemi:
 - wykorzystanie wód na Ziemi,
 - zanieczyszczenia wód na Ziemi – przyczyny zanieczyszczeń, klasy czystości, normy,
 - oszczędzanie wody.
3. Znaczenie wody dla organizmów żywych:
 - znaczenie wody dla człowieka i organizmów zwierzęcych,
 - wpływ wody na rozwój roślin.
4. Woda jako wyjątkowa substancja:
 - fizyko-chemiczne właściwości wody,
 - woda jako rozpuszczalnik.

Zadaniem wspólnym dla wszystkich będzie udział w warsztatach ekologicznych „Ujmowanie i uzdatnianie wody” – organizowanych przez KZG „Dolina Redy i Chylonki”.

PODSUMOWANIEM PROJEKTU będzie zorganizowanie debaty popularnonaukowej pod hasłem „Woda – materia niezwykła”, na której uczniowie w postaci posterów, fotografii i prezentacji multimedialnych przedstawiały wyniki swojej pracy.

IV. Harmonogram realizacji projektu

Lp.	Zadania do wykonania	Sposób realizacji	Osoby odpowiedzialne	Termin
1.	Zapoznanie uczniów z projektem.	Zebranie uczestników, podział na grupy, przydział zadań, zawarcie kontraktu, wybór liderów grup.	Koordynatorzy projektu.	07.12.2011
2.	Ustalenie źródeł informacji potrzebnych do opracowania zagadnień.	Stworzenie bazy adresów stron www oraz spisu dostępnej literatury.	Liderzy grup przy pomocy koordynatorów projektu.	08 – 15.12.2011
3.	Realizacja zadań grupowych – opracowania teoretyczne.	Zdobywanie i selekcjonowanie informacji, korzystanie z bazy internetowej, biblioteki szkolnej oraz zasobów pracowni geograficznej, biologicznej i fizyko-chemicznej.	Nauczyciele geografii, biologii fizyki i chemii.	16.12.2011 – 16.01.2012
4.	Wykonywanie doświadczeń.	Dokonywanie pomiarów zużycia wody w domu, sprawdzanie rozpuszczalności różnych substancji w wodzie.	Nauczyciele fizyki i chemii.	03.01.2012 – 16.01.2012
5.	Podsumowanie doświadczeń.	Opracowanie wniosków z obserwacji i wykonanych doświadczeń.	Nauczyciele fizyki i chemii.	17.01.2012 – 24.01.2012
6.	Poznanie pracy Stacji Ujmowania i Uzdatniania Wody w Redzie.	Udział w warsztatach ekologicznych organizowanych przez KZG „Dolina Redy i Chylonki”.	Nauczyciel geografii.	styczeń 2012
7.	Podsumowanie pracy nad projektem.	Opracowanie prezentacji multimedialnych.	Liderzy grup.	09.01 – 27.01.2012
		Wykonanie posterów i dokumentacji fotograficznej.	Liderzy grup.	13.02 – 24.02.2012
8.	Deбата „Woda – materia niezwykła”.	Zorganizowanie debaty podsumowującej pracę nad projektem i zaprezentowanie jej wyników.	Nauczyciele – koordynatorzy projektu.	28 lutego 2012

V. Kryteria oceny projektu:

- terminowe przedstawianie etapów wykonanych zadań,
- zaangażowanie w wykonywanie zadań,
- poziom zgłębionej wiedzy,
- umiejętność pracy grupowej (podział zadań i ich organizacja, współdziałanie),
- jakość wykonanych opracowań i wniosków z doświadczeń (bogactwo informacji, pomysłowość, wybór ciekawej formy prezentacji wyników).

UWAGA!

Oceniane będą nie tylko efekty działania całej grupy, ale także wkład jej poszczególnych członków.

VI. Kontrakt

Temat projektu: Czym jest woda dla człowieka?

Kontrakt zawarto pomiędzy uczniami klas licealnych a nauczycielami – koordynatorami projektu.

Przedmiotem działań projektowych będzie samodzielne docieranie przez uczniów do informacji zawartych w zadaniach podczas lekcji, zajęć pozalekcyjnych i warsztatów.

Termin zakończenia projektu: 28.02.2012.

Na mocy niniejszego kontraktu uczniowie:

- przyjmują temat projektu do wykonania w określonym terminie;
- zobowiązują się do:
 - rzetelnego wykonywania zadań i doświadczeń,
 - skrupulatnego zapisywania wyników obserwacji i wniosków,
 - przestrzegania zasad współdziałania w grupie,
 - wzajemnej pomocy i odpowiedzialności za powierzone im zadania,
 - przestrzegania terminów wyznaczonych konsultacji;
- przyjmują termin podsumowania projektu i zobowiązują się do przygotowania ustalonych materiałów.

Na mocy niniejszego kontraktu nauczyciele:

- zobowiązują się do:
 - opieki merytorycznej, udzielania wskazówek i porad,
 - pomocy w wyjaśnianiu niezrozumiałych zjawisk,
 - pomocy w rozwiązywaniu nieprzewidzianych sytuacji,
 - zorganizowania i przeprowadzenia doświadczeń z zakresu fizyki i chemii w celu umożliwienia dokonywania obserwacji,
 - pomocy w opracowaniu wyników obserwacji.

Data zawarcia kontraktu: 07.12.2011.

Uczniowie:

Koordynatorzy projektu:

Ankieta ewaluacyjna

Odpowiedz na pytania, zaznaczając swoje odpowiedzi w skali od 1 do 5.

1. Czy zainteresował Cię temat projektu?

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

2. Czy miałeś problemy z wykonaniem przydzielonych zadań?

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

3. Czy otrzymałeś wystarczającą pomoc od nauczycieli – opiekunów projektu?

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

4. Czy praca nad projektem spowodowała zmianę Twojego stosunku do problemów związanych z wodą?

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

5. W jakim stopniu zastosowałeś zdobytą wiedzę w życiu codziennym?

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

6. Jakie było Twoje zaangażowanie w realizację projektu?

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Załącznik nr 1 – przykładowe instrukcje dla grup

Instrukcja dla grupy I

TEMAT – ZASOBY HYDROSFERY

- Waszym zadaniem będzie opracowanie na podstawie dostępnych źródeł (zasoby biblioteki szkolnej, zasoby pracowni geograficznej, baza adresów www) następujących zagadnień:
 - Co to jest hydrosfera?
 - Co wchodzi w skład hydrosfery?
 - Co nazywamy wszechoceanem, jak dzieli się ocean światowy? (przedstaw powierzchnię i objętość wód poszczególnych oceanów)
 - Przedstaw podział wód powierzchniowych i podziemnych.
 - Opisz lodowce i lądolody.
 - Czym jest cykl hydrologiczny i jakie jest jego znaczenie dla utrzymania życia na Ziemi?

- Gdzie występują obszary niedoboru wody na świecie?
- Jaki wpływ mają opady na poziom wód podziemnych?
- 2. W miarę możliwości wykonajcie plansze i wykresy, postarajcie się, aby zdobyte przez Was informacje były przedstawione w ciekawy sposób, aby zachęcały do zapoznania się z nimi.
- 3. Gdy napotkacie jakiegokolwiek trudności, zwróćcie się do nauczyciela geografii.
- 4. Przestrzegajcie wyznaczonych terminów konsultacji:
środy godz. 8.20 – 9.05; daty: 21.12.2011, 04.01.2012, 11.01.2012.

POWODZENIA!

Instrukcja dla grupy IV

1. Waszym zadaniem będzie zbadanie podstawowych własności fizycznych H_2O :
 - krzepliwość,
 - dyfuzja,
 - stany skupienia,
 - anomalne własności,
 - pływanie ciał na powierzchni wody.
2. W ramach swojej pracy wykonacie doświadczenia zgodnie z załączonymi opisami.
3. Wyniki obserwacji przedstawcie w postaci prezentacji.
4. Pamiętajcie o przestrzeganiu przepisów BHP i o wnikliwej obserwacji występujących zjawisk oraz rzetelnej pracy.
5. Terminy konsultacji: 04.01.2012, 11.01.2012, 18.01.2012.

Załącznik nr 2

OPISY DOŚWIADCZEŃ

Doświadczenie 1 – Badanie dyfuzji.

Potrzebne będą: 2 szklanki, gorąca i zimna woda, barwnik (np. tusz, atrament).

1. Napełnij szklanki – jedną gorącą wodą, a drugą zimną.
2. Postaw szklanki i poczekaj, aż woda się ustoi.
3. Wlej do każdej ze szklanek po kropli barwnika.

Zaobserwuj, co się dzieje, dlaczego w szklance z ciepłą wodą szybciej zabarwi się woda?

Doświadczenie 2 – Skraplanie.

Potrzebne będą: plastikowa butelka, gorąca woda, kostka lodu.

1. Napełnij butelkę gorącą wodą.
2. Po chwili wylej połowę wody (ostrożnie!)
3. W otworze butelki umieść kostkę lodu.

Pod kostką lodu będzie można zobaczyć mglistą chmurkę. Dlaczego?

Doświadczenie 3 – Anomalne własności wody.

Potrzebne będą: woda, miarka, pojemnik na kostki lodu, garnek z przykrywką, kuchenka i lodówka.

1. Do pojemnika na kostki lodu wlej określoną ilość wody (zmierz ile!) i wstaw do zamrażalnika.
2. Wsyp kostki do garnka i postaw na kuchence.
3. Podgrzewaj garnek, a gdy lód się rozpuści i woda zacznie gotować, przyjrzyj się temu, co unosi się nad wodą. Pozwól pogotować się wodzie dłuższą chwilę.
4. Przykryj garnek pokrywką.
5. Odstaw garnek i poczekaj, aż woda ostygnie.
6. Podnieś pokrywkę i przyjrzyj się jej.
7. Zmierz, ile wody zostało w garnku.

Opisz, co się wydarzyło.

Doświadczenie 4 – Rozpuszczalność w wodzie.

Potrzebne będą: sól, cukier, kakao, kawa, ryż, piasek, 6 szklanek, woda.

1. Napełnij szklanki wodą (nie do pełna).
2. Kolejno wrzuc po 1 łyżeczce wymienionych substancji.
3. Zamieszaj i obserwuj, co się dzieje.

Zanotuj wnioski.

Doświadczenie 5 – Pływanie ciał.

Potrzebne będą: szklanka, woda, igła, pinceta.

1. Napełnij szklankę wodą po brzegi.
2. Poczekaj, aż woda będzie całkiem nieruchoma.
3. Przy pomocy pincety chwyć igłę i trzymaj ją poziomo.
4. Bardzo powoli i ostrożnie umieść igłę na wodzie (igła musi być idealnie poziomo, jeśli któryś jej koniec zanurzy się w wodzie – zatoni).

Igła nie tonie, tylko unosi się na powierzchni. Dlaczego?

Doświadczenie 6 – Siły przyciągania międzycząsteczkowego.

Potrzebne będą: szklanka, woda, monety.

1. Napełnij szklankę wodą po brzegi.
2. Powoli, ostrożnie wrzucaj monety.

Zanim woda się rozleje, zmieści się o wiele więcej monet, niż mogłoby się wydawać. Dlaczego?

Doświadczenie 7 – Siły adhezji.

Potrzebne będą: 2 przezroczyste rurki o różnej grubości, płaska miska z wodą.

1. Obie rurki, trzymając pionowo, umieść w wodzie.
2. Zmierz, do jakiej wysokości uniesie się woda w każdej z nich.

Wyjaśnij, co się stało.

Załącznik nr 3

INSTRUKCJA DO DOŚWIADCZENIA „OSZCZĘDZAMY WODĘ – MAŁYMI KROKAMI ZWIĘKSZAMY ŚWIADOMOŚĆ SPOŁECZNĄ”

CEL DOŚWIADCZENIA:

Zwiększenie świadomości społecznej, że zasoby wody pitnej na świecie kurczą się i dlatego należy ją oszczędzać i szanować.

WYKONANIE EKSPERYMENTU

I ETAP:

1. Uczeń przeprowadza akcję uświadamiającą domowników o konieczności oszczędzania wody, forma: dyskusja, podanie faktów.
2. Uczeń proponuje domownikom przeprowadzenie eksperymentu nt. korzyści, jakie wynikają z oszczędzania wody.

II ETAP:

1. Uczeń spisuje stan liczników wody ciepłej, zimnej i centralnego ogrzewania.
2. Domownicy na tym etapie użytkują wodę w sposób stosowany dotychczas. Czas trwania: 1 tydzień.
3. Uczeń spisuje ponownie stan liczników.

III ETAP:

1. Domownicy na tym etapie użytkują wodę, oszczędzając ją w sposób podany przez ucznia. Czas trwania: 1 tydzień.
2. Uczeń spisuje ponownie stan liczników.

Zakończenie doświadczenia:

Uczeń:

- wpisuje wyniki do tabeli,
- oblicza różnice w zużyciu wody,
- oblicza różnice w kosztach zużycia,
- informuje domowników o wynikach eksperymentu,
- przeprowadza dyskusję i zapisuje w formie wniosków jej wynik.

Załącznik nr 4

KARTA PRACY

II ETAP EKSPERYMENTU		
„OSZCZĘDZAMY WODĘ – MAŁYMI KROKAMI ZWIĘKSZAMY ŚWIADOMOŚĆ SPOŁECZNĄ”		
TYGODNIOWE ZUŻYCIE WODY [m ³]		
ZIMNA	CIEPŁA	CENTRALNE OGRZEWANIE
ŚREDNIE DZIENNE ZUŻYCIE WODY [m ³]		
ZIMNA	CIEPŁA	CENTRALNE OGRZEWANIE
CENA ZUŻYTEJ WODY*		
ZIMNA	CIEPŁA	CENTRALNE OGRZEWANIE

INFORMACJE DODATKOWE: temperatura na zewnątrz/temperatura w domu:

- Dzień I –
- Dzień II –
- Dzień III –
- Dzień IV –
- Dzień V –
- Dzień VI –
- Dzień VII –

* Uczeń w karcie pracy umieszcza cenę wody zimnej, ciepłej i centralnego ogrzewania obowiązującą w miejscu zamieszkania.

Załącznik nr 5

INSTRUKCJA DO DOŚWIADCZENIA „ZNACZENIE WODY DLA ORGANIZMÓW ŻYWYCH”

Wykonaj poniższe eksperymenty:

EKSPERYMENT I

Potrzebne będą: dwa równe słoiki, gaza, nasiona fasoli, woda, dwie gumki recepturki.

1. Na słoikach umieść gazę, owiń ją szczelnie gumką, tak aby nie spadła.
2. Na obu gazach umieść po jednym nasionku fasoli.
3. Do słoików nalej tyle wody, aby ziarenka na gazie były w niej zanurzone.
4. Słoiki odstaw na okno.
5. Jednym słoikiem od tej pory w ogóle się nie zajmuj, do drugiego systematycznie dolewaj wodę, tak aby nasionko cały czas było w niej zanurzone.
6. Po ok. 7 dniach opisz, co się wydarzyło.

Napisz wnioski.

EKSPERYMENT II

1. Dwie białe chryzantemy umieść w pojedynczych wazonach.
2. Do jednego wlej czystą wodę, a do drugiego wodę zabarwioną, np. atramentem.
3. Po 2 dniach zaobserwuj, co się dzieje.

Napisz wnioski.

Jako podsumowanie eksperymentu napisz krótką notatkę: „Znaczenie wody dla organizmów żywych”.

*Marzena Jaworska, Elżbieta Lamparska, Grażyna Styba
Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 2 w Gdyni*

Marzena Litka

Konkurs matematyczno-sportowy dla klas IV

Organizatorzy:

Nauczyciele matematyki — Grażyna Górecka, Marzena Litka, Beata Pałczyńska.

Nauczyciele wychowania fizycznego — Alina Krakowska, Paweł Potrykus.

Przebieg konkursu

Etap I.

Uczniowie wybrani do rozwiązywania zadań z matematyki wykonują pierwsze zadanie (załącznik nr 1, zadanie 1. „Trening”).

Czas rozwiązywania — 8 minut.

Po wykonaniu obliczeń prawidłowe wyniki zapisane są na tablicy.

Zadanie sportowe — wybrani uczniowie z każdej klasy (2 chłopców i 2 dziewczynki) ustawiają się w rzędzie: po kolei, bieg do pachołka i wykonanie zestawu ćwiczeń (pompki, przysiady, pajacyki), powrót biegiem.

Wygrywa zespół, który wykona całe zadanie w najkrótszym czasie.

Komisja zapisuje wyniki klas po pierwszym etapie na tablicy.

Etap II.

Rozwiązywanie karty pracy z matematyki (załącznik nr 2, zadanie 2. „Figury nie tylko sportowe”).

Czas rozwiązywania — 5 minut.

Po wykonaniu tego zadania wybrane cztery osoby z każdej klasy (2 dziewczynki i 2 chłopców) wykonują zadanie sportowe: założenie szarfy, bieg do pachołka, zamiana szarfy na szarfę założoną na pachołku, powrót biegiem, przekazanie szarfy kolejnemu uczniowi.

Wygrywa zespół, który uzyska najlepszy czas.

Komisja zapisuje wyniki klas po drugim etapie na tablicy.

Etap III.

Rozwiązywanie zadań z matematyki (załącznik nr 3, zadanie 3. „Boiska piłkarskie”).

Czas rozwiązywania – 10 minut.

Zadanie sportowe – cztery osoby z każdej klasy (2 dziewczynki, 2 chłopców) ustawiają się w wyznaczonych miejscach i wykonują (na oznaczony sygnał – gwizdek) zestaw różnych zadań sportowych (każdy uczeń wykonuje inne zadanie):

- uczeń nr 1: kozłowanie piłki do pachołka, okrążenie pachołka, powrót;
- uczeń nr 2: prowadzenie piłki w przysiadzie podpartym z piłką na brzuchu;
- uczeń nr 3: prowadzenie piłki nogą slalomem;
- uczeń nr 4: prowadzenie piłki głową na czworakach.

Do konkurencji używamy piłki: koszykowej, nożnej, ręcznej.

Liczy się szybkość wykonania zadania. Jeśli zawodnik upuści piłkę, to szybko ją podnosi i wykonuje swoje zadanie z miejsca, w którym ją upuścił.

Komisja zapisuje wyniki klas po trzecim etapie na tablicy.

Etap IV.

Rozwiązywanie zadań z matematyki (załącznik nr 4, zadanie 4. „Rzuty do celu”).

Czas rozwiązywania – 8 minut.

Zadanie sportowe – cztery osoby z każdej klasy (2 dziewczynki i 2 chłopców) wykonują zadanie sportowe, które polega na rzucie woreczkiem z odległości 6 metrów. Każdy zawodnik może wykonać tylko jeden rzut. Drużyny kolejno (każda oddzielnie) wykonują to zadanie. Pozostałe drużyny w wyznaczonych miejscach obserwują przebieg konkurencji.

Komisja zapisuje wyniki klas po czwartym etapie na tablicy.

Etap V.

Komisja ocenia, w jaki sposób w konkursie brała udział cała klasa. Ocenie podlegają:

- stroje drużyny (0–2),
- transparent (0–2),
- okrzyki (0–2),
- kulturalne kibicowanie (0–2).

Komisja podlicza wszystkie punkty.

Ogłoszenie wyników.**Wręczenie dyplomów.**

Załącznik nr 1**ZADANIE 1. „TRENING” klasa ...**

Rozwiąż następujące zadanie:

Maciek ma 10 lat, w przyszłości chciałby zostać sportowcem. Codziennie rano wykonuje bieg treningowy, na który składają się: bieg oraz zestaw ćwiczeń gimnastycznych. Maciek czterokrotnie okrąża swój blok (obwód bloku ma 500 m), a następnie, na świeżym powietrzu, wykonuje następujący zestaw ćwiczeń gimnastycznych: 6 pompek, o cztery więcej przysiadów niż pompek i dwa razy więcej pajacyków niż pompek i przysiadów razem.

Ile wszystkich ćwiczeń wykonuje Maciek w ciągu dnia, a ile w ciągu tygodnia?

Jak długą trasę przemierza Maciek codziennie, a jaki dystans pokonuje w ciągu tygodnia? (wynik podaj w metrach i kilometrach)

Zapisz obliczenia:

ODPOWIEDZI:

1. Maciek wykonuje w ciągu dnia pompek, przysiadów, pajacyków.
2. Dziennie Maciek wykonuje ćwiczeń.
3. W ciągu tygodnia Maciek wykonuje ćwiczeń.
4. Codziennie Maciek pokonuje m = km.
5. Tygodniowo Maciek pokonuje m = km.

Tabela punktów za zadanie 1 – „Trening” klasa

ZADANIE MATEMATYCZNE

Oceniane zadanie	Punkty
Obliczenie ilości wykonanych przysiadów/pajacyków (0–2)	
Obliczenie wykonanych ćwiczeń w ciągu dnia (0–1)	
Obliczenie wykonanych ćwiczeń w ciągu tygodnia (0–1)	
Obliczenie dziennej trasy biegu (w metrach i kilometrach) (0–2)	
Obliczenie tygodniowej trasy biegu (w metrach i kilometrach) (0–2)	
Razem:	

ZADANIE SPORTOWE

Oceniane zadanie	Punkty			
Punkty za zajęcie miejsca (1–4)				
Prawidłowo wykonane przysiady (0–1)				
Prawidłowo wykonane pompki (0–1)				
Prawidłowo wykonane pajacyki (0–1)				
Razem:				

PUNKTY ZA ZADANIE MATEMATYCZNE I SPORTOWE:

Wygrywa zespół, który wykona całe zadanie w najkrótszym czasie.

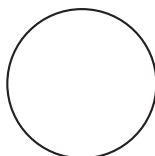
I miejsce – 4 p., II miejsce – 3 p., III miejsce – 2 p., IV miejsce – 1 p.

Sędziowie przyznają dodatkowe punkty za prawidłowo wykonane: pompki – 1 p., przysiady – 1 p. i pajacyki – 1 p. (każdy uczeń może dodatkowo uzyskać maks. 3 p.)

Załącznik nr 2

ZADANIE 2. „FIGURY NIE TYLKO SPORTOWE” klasa

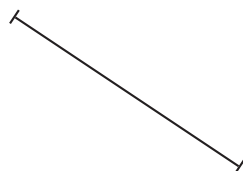
A. Podpisz narysowaną figurę.

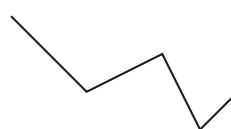
To jest

To jest

B. Wybierz odpowiednią nazwę figury i wpisz w brakujące miejsca:
prosta, półprosta, odcinek, łamana

.....

.....

C. Które zdania są prawdziwe?

- Narysowana figura ma tylko dwa kąty proste.
- Narysowana figura nie jest czworokątem.
- Narysowana figura jest prostokątem.
- Narysowana figura jest kwadratem.

D. Wstaw znak $\perp$ lub $\parallel$

AB CD

AC AB

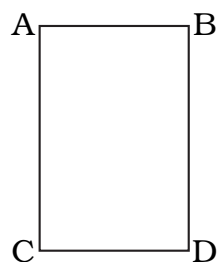

Tabela punktów za zadanie 2 – „Figury nie tylko sportowe”. Klasa

ZADANIE MATEMATYCZNE

Oceniane zadanie	Punkty
A – prawidłowe podpisanie figur (0–2)	
B – prawidłowe podpisanie figur (0–2)	
C – wybranie zdań prawdziwych (0–2)	
D – prawidłowe wpisanie znaków (0–2)	
Razem:	

ZADANIE SPORTOWE

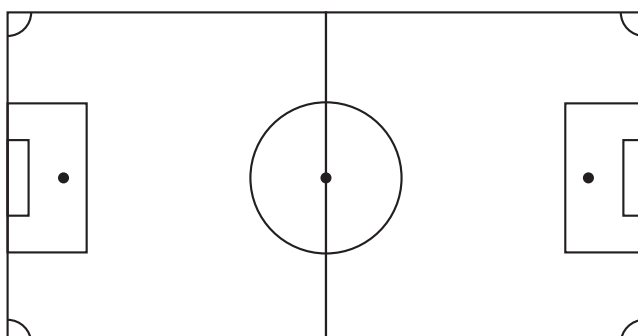
Oceniane zadanie	Punkty
Punkty za zajęcie miejsca	

PUNKTY ZA ZADANIE MATEMATYCZNE I SPORTOWE:

Za zajęcie I miejsca – 4 p.
 II miejsca – 3 p.
 III miejsca – 2 p.
 IV miejsca – 1 p.

Załącznik nr 3

ZADANIE 3. „BOISKA PIŁKARSKIE” klasa

Na polach do gier sportowych spotykamy się często z prostokątami. Korzystając z powyższego rysunku, odpowiedzcie na pytania:

1. Ile prostokątów znajduje się na tym boisku piłkarskim?
2. Jakie inne figury widzicie na tym rysunku? (podajcie nazwy tych figur).

Rozwiążcie następujący problem:

Wyobraźcie sobie, że wokół tego boiska znajdują się trybuny dla kibiców. Są 24 rzędy, po 18 miejsc w rzędzie. Miejsca numerowane są kolejnymi liczbami naturalnymi, począwszy od pierwszego rzędu. W którym rzędzie będzie siedział Jacek, jeśli zakupił bilet z miejscem o numerze 345? Zapiszcie obliczenia.

ODPOWIEDZI:

Na boisku piłkarskim znajduje się prostokątów.

Na rysunku widzimy inne figury geometryczne:

Jacek będzie siedział w rzędzie.

Tabela punktów za zadanie 3 – „BOISKA PIŁKARSKIE” klasa

ZADANIE MATEMATYCZNE

Oceniane zadanie	Punkty
Obliczenie ilości prostokątów na rysunku (0–7)	
Podanie nazw innych figur (koło/okrąg, łuk, odcinek, punkt) (0–4)	
Metoda rozwiązywania problemu (0–1)	
Prawidłowe obliczenia (0–1)	
Prawidłowa odpowiedź (0–1)	
Razem:	

ZADANIE SPORTOWE

Oceniane zadanie	Punkty
Punkty za zajęcie miejsca ucznia nr 1.	
Punkty za zajęcie miejsca ucznia nr 2.	
Punkty za zajęcie miejsca ucznia nr 3.	
Punkty za zajęcie miejsca ucznia nr 4.	
Razem:	

PUNKTY ZA ZADANIE MATEMATYCZNE I SPORTOWE:

Za zajęcie I miejsca – 4 p.

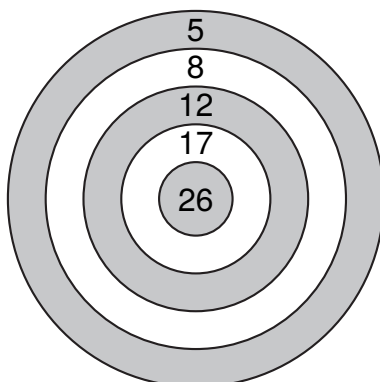
II miejsca – 3 p.

III miejsca – 2 p.

IV miejsca – 1 p.

Załącznik nr 4**ZADANIE 4. „RZUTY DO CELU” klasa**

Na rysunku widzicie tarczę.

1. Wyobraźcie sobie, że macie do dyspozycji trzy rzutki. W które liczby powinniście trafić, aby uzyskać 50 punktów? Wykonajcie niezbędne obliczenia i wpiszcie liczby w miejsce kropek.

.....

2. A teraz macie do dyspozycji 5 rzutek. W które liczby musielibyście trafić, aby uzyskać 100 punktów? Wykonajcie niezbędne obliczenia i wpiszcie liczby w miejsce kropek.

.....

Tabela punktów za zadanie 4 – „Rzuty do celu” klasa**ZADANIE MATEMATYCZNE**

Oceniane zadanie	Punkty
Wypisanie wszystkich trzech liczb (0–3)	
Wypisanie wszystkich pięciu liczb (0–5)	
Razem:	

ZADANIE SPORTOWE

Klasa otrzymała punktów.

PUNKTY ZA ZADANIE MATEMATYCZNE I SPORTOWE:

Punktacja za zadanie sportowe:

- 4 p. – gdy cała drużyna trafia woreczkiem do celu,
- 3 p. – gdy 3 osoby trafiają woreczkiem do celu,
- 2 p. – gdy 2 osoby trafiają woreczkiem do celu,
- 1 p. – za udział w konkurencji.

Marzena Litka
Szkoła Podstawowa nr 39 w Gdyni

Lucyna Seroczyńska, Monika Pietrucha

Matematyczny projekt edukacyjny

Temat: Jak zmienia się wykres funkcji liniowej i kwadratowej w zależności od wzoru.

Założenia organizacyjne

Przyjmuje się, że uczniowie znają podstawy pracy w programie Microsoft Excel. Projekt przeznaczony do realizacji w pierwszej klasie liceum ogólnokształcącego.

1. Cele ogólne:

- poznanie możliwości zastosowania arkusza kalkulacyjnego do analizy przebiegu funkcji liniowych i kwadratowych,
- nabycie umiejętności zastosowania arkusza kalkulacyjnego do rysowania i przekształcania wykresu funkcji,
- kształtowanie umiejętności pracy w zespole,
- wyrabianie nawyków przestrzegania dyscypliny pracy,
- uświadamianie sobie możliwości zastosowania arkusza kalkulacyjnego do rozwiązywania różnych problemów.

2. Cele szczegółowe

Uczeń potrafi:

- utworzyć tabelę wartości funkcji dla podanego zakresu,
- korzystać z kreatora wykresów,
- wykorzystać opcję wstawiania funkcji do zapisania formuły,
- utworzyć jedną tabelę wartości dla dwóch funkcji liniowych,
- dodać nową serię wartości do utworzonego wykresu,
- utworzyć jedną tabelę wartości dla kilku funkcji,
- sporządzić kilka wykresów w jednym układzie współrzędnych, korzystając z kreatora wykresów,
- wykorzystać technologię informacyjną do prezentacji efektów pracy (program PowerPoint).

3. Zadania prowadzące do realizacji celów

Zadanie wykonują wszyscy uczniowie, podzieleni na 5-osobowe grupy. Uczniowie zapoznają się kreatorem tworzenia wykresów w programie Microsoft Excel, wykonują zadania i zaprojektują metodę prezentacji swojego zadania.

3.1. Zadania dla uczniów**ZADANIE 1**

- Stwórz tabelę wartości dla funkcji $y = x$ w zakresie od -20 do 20 .
- Na podstawie utworzonej tabeli narysuj wykres funkcji $y = x$.
- Nadaj wykresowi nazwę „Funkcja liniowa $y = x$ ”.

Zadanie 2 (wykorzystaj zadanie 1)

- Wybierz wykres XY (Punktowy).
- Na arkuszu, obok kolumny oznaczonej jako $y = x$, stwórz kolumnę z wartościami funkcji $y = x + 5$.
- Umieść utworzoną serię na tym samym wykresie.

ZADANIE 3

Wybierz wykres XY (Punktowy). Na arkuszu, obok kolumny oznaczonej jako $y = x + 5$, stwórz kolumnę z wartościami funkcji $y = |x + 5|$. Umieść utworzoną serię na tym samym wykresie.

ZADANIE 4

Wybierz wykres XY (Punktowy). Na arkuszu, obok kolumny oznaczonej jako $y = x + 5$, stwórz kolumnę z wartościami funkcji $y = |x| + 5$. Umieść utworzoną serię na tym samym wykresie.

ZADANIE 5

Sporządź w jednym układzie współrzędnych wykresy funkcji $y = x^2$ i $y = -x^2$ w zakresie dla $x \in \langle -20; 20 \rangle$.

ZADANIE 6

Sporządź w jednym układzie współrzędnych wykresy funkcji $y = x^2$, $y = x^2 + 50$ i $y = x^2 - 100$ w zakresie dla $x \in \langle -20; 20 \rangle$.

ZADANIE 7

Sporządź w jednym układzie współrzędnych wykresy funkcji $y = x^2$, $y = (x - 10)^2$ i $y = (x + 10)^2$ w zakresie dla $x \in \langle -20; 20 \rangle$.

ZADANIE 8

Sporządź w jednym układzie współrzędnych wykresy funkcji $y = x^2$, $y = (x - 10)^2 + 100$ i $y = (x + 10)^2 - 100$ w zakresie dla $x \in \langle -20; 20 \rangle$.

3.2. Karta pracy grupy nr

Lider zespołu:

Członkowie zespołu:

1.

2.

3.

4.

Uzupełnij wnioski.

ZADANIE 3

Na podstawie wykresów uzupełnij poniższe zdanie:

Aby otrzymać wykres funkcji $y = |x + 5|$, należy

Wniosek:

Aby z wykresu funkcji $y = f(x)$ otrzymać wykres funkcji $y = |f(x)|$, należy

ZADANIE 4

Na podstawie wykresów uzupełnij poniższe zdanie:

Aby otrzymać wykres funkcji $y = |x| + 5$, należy

Wniosek:

Aby z wykresu funkcji $y = f(x)$ otrzymać wykres funkcji $y = f(|x|)$, należy

ZADANIE 5

Na podstawie wykresów uzupełnij poniższe zdanie:

Aby otrzymać wykres funkcji $y = -x^2$, należy wykres funkcji $y = x^2$

Wniosek:

Aby z wykresu funkcji $y = f(x)$ otrzymać wykres funkcji $y = -f(x)$, należy wykres funkcji $y = f(x)$ odbić względem osi

ZADANIE 6

Na podstawie wykresów uzupełnij poniższe zdania:

Aby otrzymać wykres funkcji $y = x^2 + 50$, należy wykres funkcji $y = x^2$

Aby otrzymać wykres funkcji $y = x^2 - 100$, należy wykres funkcji $y = x^2$

Wniosek:

Aby z wykresu funkcji $y = f(x)$ otrzymać wykres funkcji $y = f(x) + q$, należy wykres funkcji $y = f(x)$ przesunąć o wektor

ZADANIE 7

Na podstawie wykresów uzupełnij poniższe zdania:

Aby otrzymać wykres funkcji $y = (x - 10)^2$, należy wykres funkcji $y = x^2$

Aby otrzymać wykres funkcji $y = (x + 10)^2$, należy wykres funkcji $y = x^2$

Wniosek:

Aby z wykresu funkcji $y = f(x)$ otrzymać wykres funkcji $y = f(x - p)$, należy wykres funkcji $y = f(x)$ przesunąć o wektor

ZADANIE 8

Na podstawie wykresów uzupełnij poniższe zdania:

Aby otrzymać wykres funkcji $y = (x - 10)^2 + 100$, należy wykres funkcji $y = x^2$

Aby otrzymać wykres funkcji $y = (x + 10)^2 - 100$, należy wykres funkcji $y = x^2$

Wniosek:

Aby z wykresu funkcji $y = f(x)$ otrzymać wykres funkcji $y = f(x - p) + q$, należy wykres funkcji $y = f(x)$ przesunąć o wektor

4. Terminy konsultacji i realizacji poszczególnych etapów projektu

Czas realizacji projektu: 02.04.2012 r. – 14.05.2012 r.

Lp.	Działanie	Termin	Odpowiedzialny
1	Wprowadzenie uczniów w zagadnienia związane z projektem, wprowadzenie do tematu, zasugerowanie problemu do rozwiązania.	02.04.2012	nauczyciel matematyki
2	Zapoznanie uczniów z instrukcją projektu, z zasadami prezentacji i oceniania.	03.04.2012	nauczyciel matematyki
3	Wybór grup, liderów odpowiedzialnych za realizację projektu, przydział zadań i obowiązków, zawarcie kontraktu.	04–05.04.2012	nauczyciel matematyki + uczniowie
4	Zapoznanie się z kreatorem tworzenia wykresów, korzystanie z różnych źródeł informacji, wykonanie przez uczniów zadań niezbędnych do wypełnienia karty pracy.	06–20.04.2012	uczniowie
5	Konsultacje nauczyciela: w każdy wtorek i piątek, godz. 13.30–14.30.	06–23.04.2012	nauczyciel matematyki
6	Złożenie u nauczyciela kart pracy z wnioskami.	21.04.2012	lider grupy
7	Wybór sposobów prezentowania opracowanych wniosków.	22–24.04.2012	uczniowie
8	Praca związana z przygotowaniem prezentacji, ocena wewnątrzgrupowa pracy uczniów w realizacji projektu i podsumowanie doświadczeń zdobytych w trakcie pracy nad projektem.	25.04–12.05.2012	uczniowie
9	Prezentacja wyników prac poszczególnych grup, ocena pracy grup.	13.05.2012	lider grupy
10	Przeprowadzenie ankiety wśród uczniów na temat dotyczący realizacji projektu.	14.05.2012	nauczyciel + uczniowie

5. Sposoby prezentacji projektu, czas prezentacji

- Prezentacja może przybierać różne formy, np. prezentacja multimedialna, plakaty, foliogramy i inne.
- Jedna grupa może wykorzystać jedną lub kilka form prezentacji.
- Każda grupa ma 5–8 minut na prezentację.
- Każda grupa jest zobowiązana opowiedzieć o sposobie pracy nad projektem (źródła informacji, podział zadań w grupie itp.).
- Przewidziany termin prezentacji prac to 14.05.2012 r.

6. Kryteria oceny projektu

Lp.	Kryteria	Maks. liczba punktów	Gr. 1	Gr. 2	Gr. 3	Gr. 4	Gr. 5
1	Poprawność merytoryczna.	8					
2	Terminowość wykonania projektu.	7					
3	Estetyka wykonania pracy.	10					
4	Sposób i forma prezentacji.	10					
5	Indywidualny wkład pracy w grupie.	8					
6	Efektywne wykorzystanie czasu podczas prezentacji.	7					

7. Ankieta

Drogi uczniu, proszę Cię o udzielenie odpowiedzi na kilka pytań dotyczących realizacji projektu i jego przydatności.

Oceń w skali 0–5.

1. Chętnie brałam/em udział w projekcie.

0	1	2	3	4	5
---	---	---	---	---	---

2. Tematyka projektu była interesująca.

0	1	2	3	4	5
---	---	---	---	---	---

3. Udział w pracy nad projektem miał pozytywny wpływ na zrozumienie tematu.

0	1	2	3	4	5
---	---	---	---	---	---

4. Atmosfera pracy w grupach była przyjazna.

0	1	2	3	4	5
---	---	---	---	---	---

Odpowiedz na pytania.

Podkreśl właściwą odpowiedź.

5. Która część realizacji projektu była bardziej interesująca?

przygotowanie wniosków, opracowanie prezentacji, nie wiem

6. Czy chcesz, aby nauczyciel korzystał na zajęciach edukacyjnych z metody projektu?

tak nie nie wiem

Jeśli tak, to krótko uzasadnij, dlaczego.

.....

Dziękuję za wypełnienie ankiety!

Lucyna Seroczyńska, Monika Pietrucha
Zespół Szkół Mechanicznych im. Tadeusza Wendy w Gdyni

Małgorzata Sowa

Scenariusz lekcji matematyki w gimnazjum

Temat: Sztuka szybkiego liczenia w pamięci.

Czas trwania: 1 godzina lekcyjna.

Cel ogólny

Uczeń pozna:

- pojęcie matematyki wedyjskiej,
- metodę szybkiego liczenia w pamięci opartą na sutrze zatytułowanej *przez jeden więcej niż poprzednia*.

Cele szczegółowe

Uczeń potrafi:

- zastosować metodę szybkiego liczenia w pamięci opartą na sutrze zatytułowanej *przez jeden więcej niż poprzednia* do:
 - mnożenia liczb dwucyfrowych XY przez XZ , gdzie $Y + Z = 10$,
 - mnożenia liczb mieszanych typu $X\frac{Y}{Z}$ przez $X\frac{W}{Z}$, gdzie $Y + W = Z$,
 - mnożenia ułamków dziesiętnych typu X,Y przez X,Z gdzie $Y + Z = 10$,
 - obliczania kwadratów liczb dwucyfrowych, w których cyfra jedności jest równa 5.

Metody: opis wyjaśniający, prezentacja multimedialna, dyskusja związana z opisem wyjaśniającym, ćwiczenia praktyczne.

Formy pracy: grupowa jednolita, indywidualna jednolita.

Pomoce dydaktyczne: laptop i rzutnik multimedialny, karty pracy, ćwiczenia uzupełniające.

Przebieg lekcji

Część wstępna

1. Wykonanie przez ucznia i nauczyciela działań: $47 \cdot 43 = 2021$ oraz $\frac{3}{4} \cdot 4\frac{1}{4} = 20\frac{3}{16}$ (nauczyciel stosuje metodę *przez jeden więcej niż poprzednia*), a następnie porównanie czasu potrzebnego do ich wykonania.

2. Pogadanka na temat potrzeb i korzyści wynikających z umiejętności szybkiego liczenia w pamięci.
3. Zapoznanie z celem lekcji.
4. Podanie tematu zajęć (załącznik nr 1, slajd 1).

Część właściwa

1. Podział uczniów na 5 grup.
2. Zapoznanie z matematyką wedyjską (slajd 2).
3. Omówienie metody mnożenia liczb dwucyfrowych typu: $XY \cdot XZ$, gdzie $Y + Z = 10$ (slajd 3).
 - Uczniowie omawiają dany algorytm i formułują wniosek dotyczący warunków, jakie muszą spełniać wymnażane liczby dwucyfrowe.
 - Przećwiczenie powyższej metody na kolejnym przykładzie (slajd 4).
4. Wykonanie przez uczniów poszczególnych grup zadania 1 z karty pracy (załącznik nr 2), a następnie odczytanie wyników przez reprezentantów grup.
5. Omówienie metody mnożenia ułamków dziesiętnych typu X, Y przez X, Z , gdzie $Y + Z = 10$ (slajd 5) oraz liczb mieszanych typu $X \frac{Y}{X}$ przez $X \frac{W}{Z}$, gdzie $Y + W = Z$ (slajd 6).
 - Uczniowie omawiają dany algorytm i formułują wniosek dotyczący warunków, jakie muszą spełniać wymnażane ułamki dziesiętne oraz liczby mieszane.
6. Wykonanie przez uczniów poszczególnych grup zadania 2 z karty pracy, a następnie odczytanie wyników przez reprezentantów grup.
7. Omówienie metody obliczania kwadratów liczb, w których ostatnią cyfrą jest 5 (slajd 7 i 8).
 - Uczniowie omawiają dany algorytm i formułują wniosek dotyczący warunków, jakie muszą spełniać wymnażane liczby.
8. Wykonanie przez uczniów poszczególnych grup zadania 3 z karty pracy, a następnie odczytanie wyników przez reprezentantów grup.

Część podsumowująca

1. Wykonanie samodzielnie przez ucznia zadania 4 z karty pracy.
2. Sprawdzenie poprawności rozwiązywania zadania 4 poprzez odczytanie powstałego hasła.
3. Ocena pracy uczniów.

Zadanie domowe

Stosując sutrę *przez jeden więcej niż poprzednia* uzupełnij luki tak, aby otrzymać prawidłowy wynik.

a) $7\frac{\square}{6} \cdot \square\frac{5}{\square} = \square\frac{\square}{\square}$

b) $(\square,5)^2 = 90,\square\square$

c) $53 \cdot \square\square = \square0\square\square$

Załącznik nr 1

1

SZTUKA SZYBKIEGO LICZENIA

Prezentację wykonała mgr Małgorzata Sowa

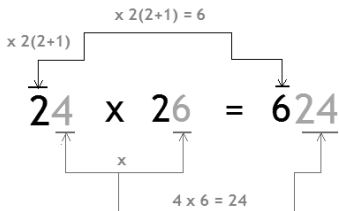
2

Matematyka wedyjska to system szybkiego liczenia w pamięci, którego twórcami są Hindusi. Opierała się na 16 sutrach (sposobach) opisanych w Wedach, czyli świętych księgach hinduizmu. Zapomniany, został ponownie odkryty w XX wieku przez historyka i badacza Bharatiego Krisznę. Pozwala on na zamienianie ułamków, podnoszenie dużych liczb do kwadratu, wykonywanie wielu działań z liczbami złożonymi z cyfry 9 oraz mnożenie dużych liczb.

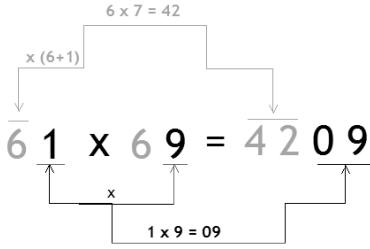
Jedną z ciekawszych jest sutra zatytułowana "przez jeden więcej niż poprzednia".

3

• Mnożenie liczb dwucyfrowych XY przez XZ, gdzie Y+Z=10

4

5

- Mnożenie ułamków dziesiętnych typu X,Y przez X,Z gdzie $Y+Z=10$

$$5,4 \times 5,6 = 30,24$$

Diagram illustrating the calculation of $5,4 \times 5,6 = 30,24$ using the method of multiplying by $(5+1)$ and $(5+6)$:

- $5 \times (5+1) = 5 \times 6 = 30$
- $4 \times 6 = 24$

6

- Mnożenie liczb mieszanych typu $X\frac{Y}{Z}$ przez $X\frac{W}{Z}$, gdzie $Y+W=Z$

$$2\frac{3}{7} \times 2\frac{4}{7} = 6\frac{12}{49}$$

Diagram illustrating the calculation of $2\frac{3}{7} \times 2\frac{4}{7} = 6\frac{12}{49}$ using the method of multiplying by $(2+1)$ and $(2+4)$:

- $2 \times (2+1) = 2 \times 3 = 6$
- $3 \times 4 = 12$
- $7 \times 7 = 49$

7

Szczególnym przypadkiem mnożenia liczb dwucyfrowych typu XY przez XZ , gdzie $Y+Z=10$ jest obliczanie kwadratów liczb, w których cyfrą jedności jest 5.

$$25^2 = 625$$

Diagram illustrating the calculation of $25^2 = 625$ using the method of multiplying by $(2+1)$ and $(2+5)$:

- $2 \times (2+1) = 2 \times 3 = 6$
- $5^2 = 5 \times 5 = 25$

8

$$0,85^2 = 0,7225$$

Diagram illustrating the calculation of $0,85^2 = 0,7225$ using the method of multiplying by $(8+1)$ and $(8+5)$:

- $8 \times (8+1) = 8 \times 9 = 72$
- $5^2 = 5 \times 5 = 25$

$$105^2 = 11025$$

Diagram illustrating the calculation of $105^2 = 11025$ using the method of multiplying by $(10+1)$ and $(10+5)$:

- $10 \times (10+1) = 10 \times 11 = 110$
- $5^2 = 5 \times 5 = 25$

9

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

Załącznik nr 2**KARTA PRACY UCZNIA**

Zadanie 1. Oblicz w pamięci, a następnie zapisz wynik działania.

- a) $37 \cdot 33 =$
- b) $59 \cdot 51 =$
- c) $82 \cdot 88 =$
- d) $72 \cdot 78 =$
- e) $16 \cdot 14 =$

Zadanie 2. Oblicz w pamięci, a następnie zapisz wynik działania.

- a) $4,8 \cdot 4,2 =$
- b) $7,9 \cdot 7,1 =$
- c) $10,3 \cdot 10,7 =$
- d) $5\frac{1}{6} \cdot 5\frac{5}{6} =$
- e) $3\frac{5}{9} \cdot 3\frac{4}{9} =$

Zadanie 3. Oblicz w pamięci, a następnie zapisz wynik działania.

- a) $45^2 =$
- b) $65^2 =$
- c) $7,5^2 =$
- d) $205^2 =$
- e) $0,35^2 =$

Zadanie 4. Oblicz w pamięci, stosując sutrę *przez jeden więcej niż poprzednia*. Połącz w pary działanie i jego wynik, a następnie ustaw liczby rosnąco i rozszyfruj hasło – odkrywając matematyki wedyjskiej.

$9\frac{2}{3} \cdot 9\frac{1}{3}$	$66 \cdot 64$	$3,7 \cdot 3,3$	$10,1 \cdot 10,9$	$(3,05)^2$	$(8,5)^2$	$\left(4\frac{1}{2}\right)^2$
-----------------------------------	---------------	-----------------	-------------------	------------	-----------	-------------------------------

110,09	$20\frac{1}{4}$	9,3025	3624	$16\frac{1}{4}$	$90\frac{2}{9}$	72,25	4224	12,21	$81\frac{2}{9}$
N	I	K	M	E	Z	S	A	R	O

Hasło:

Małgorzata Sowa
Zespół Szkół nr 7 w Gdyni

Jolanta Kijkowska

Ekonomia w praktyce – jak realizować treści nowego przedmiotu?

Nowa podstawa programowa i nowy przedmiot uzupełniający

W szkole podstawowej i gimnazjum realizowana jest edukacja historyczna i obywatelska, założeniem nowej reformy szkolnictwa ponadgimnazjalnego jest kontynuacja tej edukacji w liceum i technikum.

W jakim celu wprowadzono nowy przedmiot? Jak realizować treści nauczania z uczniami?

Na IV etapie edukacyjnym, obok zajęć artystycznych, uczeń może wybrać przedmiot *ekonomia w praktyce*, który należy do przedmiotów uzupełniających. Głównym celem tego przedmiotu jest nabycie umiejętności przeprowadzenia kompletnej realizacji przedsięwzięcia – od pomysłu, przez przygotowanie planu, wdrożenie go, aż do analizy efektów.

Podstawa programowa przedmiotu określa, jakie treści nauczania należy zrealizować podczas pracy z uczniami, mianowicie:

1. Planowanie przedsięwzięcia uczniowskiego o charakterze ekonomicznym.
2. Analiza rynku.
3. Organizacja przedsięwzięcia.
4. Ocena efektów działań.

Wszystkie wymienione działania powinny być realizowane w formie pracy zespołowej. Przedmiot ten może być realizowany jako wstęp lub kontynuacja obowiązkowego przedmiotu podstawy przedsiębiorczości, jego realizacja może być również prowadzona równolegle z tym przedmiotem.

Ekonomia w praktyce jako wstęp do podstaw przedsiębiorczości: uczniowie kontynuujący naukę w szkole ponadgimnazjalnej posiadają podstawową wiedzę na temat zasad funkcjonowania gospodarki, którą nabyli na zajęciach wiedzy o społeczeństwie na poziomie gimnazjum. Jest to wystarczająca podstawa, aby mogli oni podjąć realizację przedsięwzięcia o charakterze ekonomicznym w ramach przedmiotu *ekonomia w praktyce*. Umiejętności i doświadczenia wynikające z realizacji przedsięwzięć w ramach przedmiotu *ekonomia w praktyce* mogą stać się doskonałym materiałem do analizy w ramach obowiązkowego przedmiotu podstawy przedsiębiorczości.

Ekonomia w praktyce realizowana równolegle z podstawami przedsiębiorczości: realizacja równoległa tych dwóch przedmiotów może dać bardzo dobre efekty kształcenia. Uczeń, zdobywając wiedzę teoretyczną i praktyczną w ramach przedmiotu

podstawy przedsiębiorczości, może równolegle wykorzystywać ją w konkretnym działaniu. W takim wypadku wskazane byłoby, aby obydwa przedmioty były realizowane przez jednego nauczyciela. Umożliwi to lepszą korelację między tymi przedmiotami.

Ze względu na to, że *ekonomia w praktyce* jest przedmiotem uzupełniającym, możliwe jest, że nie wszyscy uczniowie realizujący podstawy przedsiębiorczości wybiorą realizację *ekonomii w praktyce*. Nie stanowi to żadnej przeszkody w tym, aby umiejętności praktyczne nabywane na zajęciach ekonomii w praktyce były analizowane w całym zespole klasowym realizującym podstawy przedsiębiorczości. Mogą stać się one inspiracją dla innych uczniów do podjęcia inicjatyw ekonomicznych w dorosłym życiu zawodowym.

W jaki sposób realizować treści podstawy programowej przedmiotu?

1. Planowanie przedsięwzięcia uczniowskiego o charakterze ekonomicznym.

Uczniowie, planując przedsięwzięcie, powinni poznać zasady i metody planowania oraz rolę planowania w działalności. Ten etap przygotowania przedsięwzięcia jest bardzo ważny, ponieważ decyduje on o efektach końcowych. Uczniowie określają etapy realizacji przedsięwzięcia oraz wybierają lidera odpowiedzialnego za przydział zadań i określenie osób odpowiedzialnych oraz efekty końcowe przedsięwzięcia. Uczniowie powinni prognozować efekty finansowe oraz pozafinansowe swoich działań, wykorzystując wiedzę nabytą w gimnazjum w trakcie realizacji zagadnień ekonomicznych na lekcjach wiedzy o społeczeństwie lub w szkole ponadgimnazjalnej na lekcjach podstaw przedsiębiorczości.

2. Analiza rynku.

Przed przystąpieniem do realizacji przedsięwzięcia uczniowskiego należy przeprowadzić analizę rynku. W przypadku prowadzenia firmy uczniowskiej najczęściej będzie to rynek społeczności szkolnej lub najbliższy rynek lokalny. Uczniowie mogą w tym celu przeprowadzić badania ankietowe i dokonać analizy zebranych informacji. Wskazane jest konstruowanie ankiet i opracowanie narzędzi przydatnych do ich analizy z wykorzystaniem technologii informacyjnej. Oprócz planowania finansowego uczniowie powinni zaprojektować działania marketingowe, stosując zasady etyczne.

3. Organizacja przedsięwzięcia.

Podczas organizowania przedsięwzięcia istotna jest rola menadżera zespołu, jego cechy osobowościowe i umiejętności związane z integracją zespołu. Podstawą sprawnego kierowania jest wiedza dotycząca zasad pracy zespołowej, umiejętność rozwiązywania konfliktów oraz stosowanie zasad etycznego postępowania.

4. Ocena efektów działań.

Zakończeniem realizacji przedmiotu jest zaprezentowanie na forum szkoły lub społeczności lokalnej osiągnięć uczniowskich wynikających z realizowanego przedsięwzięcia. Uczniowie powinni przedstawić mocne i słabe strony swoich działań oraz zaprezentować efekty finansowe i pozafinansowe swoich działań, odnosząc je do realiów gospodarki rynkowej. Istotne jest, aby uczniowie dokonali kontroli własnych działań oraz potrafili wyciągnąć wnioski z efektów realizacji przedsięwzięcia.

Zalecaną metodą pracy jest projekt, gdyż metoda ta sprzyja wszechstronnemu rozwojowi osobowości ucznia. Zespołowy charakter przedsięwzięcia uczy współpracy i współdziałania, integrując zespoły uczniowskie. Takie umiejętności są bardzo przydatne w dorosłym życiu zawodowym i sprzyjają postawom przedsiębiorczym.

Zajęcia z *ekonomii w praktyce* mogą być realizowane również w innych formach, takich jak gry ekonomiczne, firmy symulacyjne, ważne jest, aby kształtowały umiejętności zapisane w podstawie programowej. Na rynku znajduje się wiele różnych gier symulacyjnych o charakterze ekonomicznym. Uczniowie chętnie biorą w nich udział. Nauczyciel powinien przedstawić uczniom ofertę kilku dostępnych gier symulacyjnych możliwych do realizacji w ramach zajęć, a uczniowie samodzielnie powinni dokonać wyboru jednej z nich. Bardzo ważnym efektem gry jest doprowadzenie do analizy wyników, tak aby uczniowie poznali przyczyny swoich sukcesów lub niepowodzeń – większość gier ma opracowane narzędzia służące do takiej analizy. Ważna jest tu rola nauczyciela, który przez cały czas nadzoruje działania uczniów.

Realizując przedmiot, należy stworzyć uczniom sytuację, w których samodzielnie podejmują decyzje dotyczące rodzaju i zakresu przedsięwzięć o charakterze ekonomicznym. Praktyczne podejście do zagadnień ekonomicznych umożliwia uczniowi samodzielne zdobywanie wiedzy i kształtowanie postawy przedsiębiorczej.

Jolanta Kijakowska

*Zespół Szkół Administracyjno-Ekonomicznych w Gdyni
Technikum Transportowe w Gdyni*

Literatura

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 roku w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z dnia 15 stycznia 2009 r. Nr 4, poz. 17, zał. 4)

Podstawa programowa przedmiotu ekonomia w praktyce, [w:] jw.

Korba J., *Komentarz do podstawy programowej przedmiotu ekonomia w praktyce*, [w:] tamże

Anna Weier

Scenariusz inscenizacji pt. „Lekcja o biografii Janusza Korczaka”

Przedstawienie inaugurujące I Międzyszkolny Przegląd Małych Form Scenicznych dla świetlic szkolnych pod hasłem *Janusz Korczak – wielkim przyjacielem dzieci*, zorganizowany przez Szkołę Podstawową nr 40 w Gdyni w kwietniu br.

Sala lekcyjna – dzieci siedzą w ławkach.

Nauczycielka Pamiętajcie o tym, że zbliża się I Międzyszkolny Przegląd Małych Form Scenicznych w naszej szkole pod hasłem *Janusz Korczak – wielkim przyjacielem dzieci* i nasza klasa jest odpowiedzialna za przygotowanie uroczystego otwarcia. Proszę, aby samorząd klasowy i oczywiście pozostali uczniowie również zajęli się przygotowaniami. Na dzisiaj bardzo wam dziękuję. Do widzenia.
(uczniowie wstają i mówią: do widzenia; nauczycielka wychodzi)

Przewodnicząca Słyszeliście? Dobrze, że już wcześniej o tym pamiętaliśmy. Dzisiaj zostajemy dłużej i popracujemy nad tym „Korczakiem”.

Uczennica I Lepiej zapytaj ich, czy przynieśli jakiegokolwiek materiały.

Przewodnicząca Mam nadzieję, że przynieśli *(zwraca się do klasy)*. No dobrze, to kto przyniósł? Tylko 5 osób?! No trudno, musimy sobie jakoś poradzić.

Uczennica I Zabierajmy się od razu do pracy, bo w sumie mamy niewiele czasu.

Uczennica II Ale od czego tu zacząć? Przecież o Korczaku można by mówić i mówić.

Uczeń I *(poważnie, z podziwem)* Tyle o nim wiesz?

Przewodnicząca Znalazł sobie czas i miejsce na żarty! Ale wracając do Korczaka, to rzeczywiście temat jest rozległy i dlatego musimy wybrać to, co w jego biografii było najistotniejsze.

Uczeń I Najistotniejsze, czyli że urodził się, żył i umarł.

Uczennica I Nie bądź taki dowcipny, bo to poważna sprawa, a tak w ogóle to jestem ciekawa, czy przynajmniej wiesz, kiedy się urodził?

Uczeń I *(recytuje)* Akurat wiem – źródła podają dwie daty urodzin: 22 lipca 1878 lub 1879 roku w Warszawie. A jeżeli chodzi o śmierć, to wiadomo, że 5 sierpnia 1942 roku razem z dziećmi z Domu Sirot został wywieziony prawdopodobnie do obozu w Treblince i tam

- razem z nimi zamordowany w komorze gazowej. Całe swoje życie poświęcił pracy z sierotami, a oprócz tego pisał sztuki teatralne, nowele, powieści...
- (przerywa mu koleżanka)*
- Uczennica I *(z pobłażliwością)* Wystarczy, wystarczy. Nie musisz się popisywać swoimi wiadomościami. Wykorzystamy je w swoim czasie.
- Uczennica II Skończcie już wreszcie te dyskusje, bo w ten sposób nigdy nie ruszymy z miejsca.
- Przewodnicząca *(ironicznie)* Przecież już ruszyliśmy — wiemy, kiedy się urodził i zmarł.
- Uczennica II Tyle to każdy może sobie przeczytać w encyklopedii.
- Uczennica I Moim zdaniem trzeba wybrać najciekawsze epizody z jego życia. Przecież Korczak sporo napisał. Można więc zaprezentować fragment któregoś z jego utworów.
- Uczeń II Według mnie to najpierw trzeba podać kilka faktów z jego życiorysu. Proponuję zacząć od nazwiska. Przecież Korczak to był tylko jego pseudonim literacki. Naprawdę nazywał się Henryk Goldszmit i był synem adwokata.
- Uczennica III No dobrze i co dalej?
- Uczennica IV *(z przejęciem)* O! Mam tu chyba coś odpowiedniego: „...ukończył Państwowe Gimnazjum w Warszawie, a potem studia medyczne na Uniwersytecie Warszawskim”.
- Uczennica I Medyczne? Przecież jego ojciec był adwokatem.
- Uczennica II Tak, ale jego dziadek był lekarzem, a on sam chciał pomagać ludziom i ten sposób wydawał mu się najlepszy. Zwłaszcza gdy chciał pomagać dzieciom biednym, sierotom, których w tamtych czasach wojennych było bardzo dużo. Wiedział, że jako lekarz robi to najlepiej.
- Przewodnicząca A wiecie dlaczego właśnie tacy ludzie go interesowali? Choć pochodził z zamożnej rodziny, to będąc dzieckiem, widział i stykał się z biedą na co dzień, a gdy zmarł jego ojciec, sam musiał pomóc matce w utrzymaniu domu.
- Uczennica IV Dlatego w życiu dorosłym zawsze pomagał innym, a przede wszystkim dzieciom. Pracował nie tylko jako lekarz dziecięcy, ale również jako wychowawca na koloniach.
- Uczennica III *(uzupełniając)* Tak. A później, już na stałe, pracował jako kierownik Domu Sierot w Warszawie, opiekował się dziećmi, które nie miały swojego domu.
- Uczennica II Czytałam o tym i powiem wam, że Korczak wiele serca włożył w tę pracę. Uczył dzieci samodzielności, sumienności, różnych umiejętności praktycznych, wzajemnego szacunku...
- Przewodnicząca A skąd ty to wiesz?

- Uczennica II Spójrz, tu jest napisane. Czarno na białym (*podchodzi do niej z książką i czyta*): „Wprowadzony u wychowanków system codziennych dyżurów służył szybszemu uspołecznieniu dzieci i uświadamiał, że każda praca jest ważna”.
(*Przewodnicząca kiwa potwierdzająco głową*)
- Uczennica I Kochał swoich podopiecznych i nie opuścił ich nawet wtedy, gdy w czasie wojny zostali skazani na śmierć w komorze gazowej. Poszedł z nimi w tę ostatnią drogę z uśmiechem na twarzy, tłumacząc dzieciom, żeby sobie wyobrażały, że idą na wycieczkę. To był prawdziwy czyn bohatera.
- Przewodnicząca To prawda. Tutaj też kończy się jego życiorys. Więc co? Na tym skończymy?
- Uczeń IV Proponuję jeszcze przyjrzeć się bliżej jego działalności związanej z życiem literackim.
- Uczeń II Masz rację. Nie możemy przecież zapominać o tym, że Korczak był też pisarzem.
- Uczennica V Już jako dziecko lubił pisać wiersze. Potem pisał sztuki, opowiadania, felietony do gazet, a na końcu powieści, w których często głównymi bohaterami były dzieci.
- Uczennica III Możesz podać przykład?
- Uczennica V (*oburzona*) A ty nie wiesz?! Proszę bardzo: „Józki, Jaśki i Franki”. Książka właśnie o dzieciach, którą napisał na podstawie obserwacji dzieci na koloniach letnich. Albo „Bankructwo małego Dżeka”, opowieść o przygodach amerykańskiego chłopca, który postanowił założyć w szkole spółdzielnię uczniowską.
- Uczennica II I jeszcze „Sława” o marzeniach dziecięcych. Napisał tam: „Dzieci, dumne miejcie zamiary, górne miejcie marzenia i dążcie do sławy. Coś z tego zawsze wyniknie”.
- Uczennica III Piękny cytat. Te słowa nawet dzisiaj są aktualne. Każdy ma marzenia, które mogą się spełnić.
- Uczennica IV (*nieśmiało*) Zdaje się, że napisał powieść „Król Maciuś Pierwszy”.
- Uczeń III Nie zdaje się, ale na pewno! To bardzo ważne jego dzieło. Mały chłopiec, który zostaje królem, usiłuje wprowadzić w państwie pewien model demokracji. Problemy tam opisane sprawiają, że po książkę sięgają nie tylko dzieci, ale i dorośli.
- Przewodnicząca Świetnie! Bardzo mi się to podoba. A wy, co o tym myślicie?
(*wszyscy się zgadzają; Przewodnicząca mówi i notuje*)
Może podsumujemy: mamy „Józki, Jaśki i Franki”, „Sława”, „Król Maciuś Pierwszy” i „Bankructwo małego Dżeka”. To nawet sporo!
- Uczennica I A ja mam jeszcze jeden tytuł: „Kajtuś Czarodziej”.

- Przewodnicząca *(zerka do notatek)* Na razie wystarczy. Do tej pory wiemy już, gdzie i kiedy się urodził i umarł oraz kim był. O jego pracy i poświęceniu też już sporo powiedzieliśmy, do tego utwory. Niemało.
- Uczeń II Kto by pomyślał, że jeden człowiek w swym życiu może tyle zdziałać. Pisarz, lekarz, a przede wszystkim wychowawca i opiekun sierot. Ile trzeba było mieć zapału, gorliwości, uporu i samozaparcia, aby podołać tej pracy w tak trudnych warunkach.
- Uczeń I Trudno wam nie wierzyć. Chyba macie rację. Właściwie to można by już skończyć na tym, chyba że przypomnimy jeszcze, że zmarł 5 sierpnia 1942 roku.
- Uczennica III *(naśladując kolegę)* Zmarł 5 sierpnia 1942 roku i co — koniec? Przecież to wspaniały człowiek i trzeba o tym powiedzieć.
- Uczeń III Phi. Wspaniały człowiek, wspaniały człowiek — o wielu można by tak powiedzieć. Korczak był wyjątkowy!
- Uczennica VI O co wy się kłócicie? Wspaniały czy nie wspaniały, wyjątkowy czy nie. Wszyscy dobrze wiemy już, jakim był człowiekiem. Wiedziano o tym, kiedy żył i po śmierci. Doceniano i docenia się do dziś jego zasługi.
- Przewodnicząca Tu już naprawdę nic nie trzeba dodawać. Na tym możemy zakończyć. Chyba udało nam się stworzyć dobrą prezentację o Januszu Korczaku. A Przegląd Małych Form Scenicznych rozpoczniemy piosenką!

(wszyscy wychodzą z ławek i śpiewają piosenkę)

„Magiczne miejsce”

1. Teatr to jest widowia i scena
Niby nic magicznego w tym nie ma
Aż do chwili, gdy nagle na scenie
Dziwne zacnie się dziać przedstawienie.
- Ref: Bo w teatrze, w teatrze, w teatrze
Czarodziejskie jest to, na co patrzę.
Gdy się tylko podnosi kurtyna,
To od razu czar działać zaczyna.
2. Każda bajka się staje prawdziwa,
Gaśnie światło i scena ożywa.
Wszystko może się zdarzyć na scenie,
Działa czar, póki trwa przedstawienie.
3. Teatr gra, każdy ma, czego szuka,
A to wszystko nazywa się sztuka.
Już za chwilę na pewno tu wrócę,
Żeby zagrać na scenie w tej sztuce.

Anna Weier
Szkoła Podstawowa nr 40 w Gdyni

Polecamy...

...wszystkim nauczycielom

Porządkując domową bibliotekę, natrafiłam na książkę ***Czym jest leworęczność i jak z nią żyć***. Zakupiłam ją wiele lat temu, ponieważ moja córka jest leworęczna, a ponadto chciałam przekonać się, czy jako nauczyciel wiem już wystarczająco dużo o leworęczności. Książka napisana jest bardzo przystępnym językiem, ze swadą i niejednokrotnie humorem, więc z czystym sumieniem mogę ją polecić nie tylko nauczycielom, ale również rodzicom i uczniom.

Autor — Hermann-Josef Zoche („przeorientowany” leworęczny) przedstawia trudności, z jakimi mogą się spotkać ludzie leworęczni w świecie urządzonym dla praworęcznych. Podaje przykłady maszyn, urządzeń i przedmiotów, których obsługa jest utrudniona lub wręcz niemożliwa dla osób posługujących się lewą ręką (od samochodu po łyżkę do sosów z dzióbkiem do nalewania).

Dlaczego w większości posługujemy się prawą ręką? Autor odwołuje się do ewolucji i sięga aż do epoki brązu, ponieważ z nią wiążą się dwie tezy na temat tego, w jaki sposób u 90% populacji ukształtowała się dominacja prawej ręki. Jedna z nich mówi, że wojny, które zaczęła toczyć ludzkość w związku z poszukiwaniem brązu, wymagały od wojowników trzymania tarczy osłaniającej serce w lewej ręce, broni zaś w prawej. Dlatego prawa ręka, operująca oszczepem, wyćwiczona i nawykła do ruchu stała się bardziej dominującą. Druga teoria przypisuje rozwój praworęczności kobietom. To one musiały równocześnie zajmować się dziećmi i wykonywać codzienne prace. Trzymały więc lewą ręką dziecko przy sercu (co — jak wiadomo — uspokaja niemowlęta), a prawą wykonywały inne czynności. A dzieci naśladowały matki...

W dalszej części książki autor podaje interesujące statystyki. Czy wiecie Państwo na przykład, że wśród osób zdolnych jest proporcjonalnie więcej leworęcznych niż w całej populacji? Że osoby jasnowłose są dwa razy częściej leworęczne niż ludzie ciemnowłosi lub rudzi? Że leworęczni częściej rodzą się od marca do lipca niż w pozostałych miesiącach roku? Że częściej są wegetarianami, że po urazach mózgu szybciej do siebie dochodzą, sprawniej wpisują teksty na klawiaturze?

W kolejnym rozdziale autor odwołuje się do historii oraz przysłów ludowych, które będąc w ciągłym użyciu, pokazują, jak przez lata negatywnie odbierana była leworęczność (lewus, dwie lewe ręce, załatwianie na lewo, dziecko z nieprawego łóża), a pozytywnie praworęczność (człowiek prawy, praworządność, prawomyślność). Stąd wieloletnia udręka pokoleń dzieci (w tym autora książki), które zmuszane były do posługiwania się „ładniejszą” ręką.

H.J. Zoche przystępnie opisując budowę mózgu, wyjaśnia, że tajemnica leworęczności tkwi w jego półkulach, a przeorientowywanie na „prawo” stanowi ingerencję w organizację mózgu i może skutkować zmianami osobowości. Na szczęście dla leworęcznych te czasy mamy już za sobą.

Kończąc swoją książkę, autor podaje przykłady trudności i problemów mogących utrudnić leworęcznym codzienne życie i funkcjonowanie w szkole. Zachęca również do ćwiczeń wzmacniających obydwie półkule mózgowe. Sfrustrowanym swoją innością poleca listę nazwisk sławnych leworęcznych, do których należeli między innymi: Albert Einstein, Michał Anioł, Bill Gates, Ludwig van Beethoven, Karol Wielki, Charlie Chaplin, Maria Skłodowska-Curie, Pele, Isaac Newton, Leonardo da Vinci i wielu, wielu innych. Pokazuje ona mniej sławnym leworęcznym, że znajdują się w doborowym towarzystwie.

Serdecznie zachęcam do zapoznania się z całością publikacji.

Elżbieta Wójcik
GODN

☞ Zoche H.J., *Czym jest leworęczność i jak z nią żyć*, Świat Książki, Warszawa 2005